

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладами освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ 3 *ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ*

(для студентів освітньої програми АЗ «Початкова освіта»)

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ

Перший (бакалаврський) рівень
Бакалавр
01 Освіта / Педагогіка
АЗ Початкова освіта
Бакалавр початкової освіти

Берегове 2025

Методичні рекомендації призначений для більш ефективної організації роботи з дисципліни **«Педагогічні технології в початковій школі»** для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються на спеціальності «Початкова освіта». Дані матеріали структуровано за тематичним принципом до кожного заняття у відповідності до освітньо-професійної програми, навчального плану, силабусу дисципліни **«Педагогічні технології в початковій школі»**, а також містять методичне забезпечення цієї дисципліни.

Рекомендації спрямовані на формування у здобувачів теоретичних та практичних знань із дисципліни **педагогічні технології в початковій школі**; методичні орієнтири до кожного лекційного заняття; формування здатності обирати доцільні матеріали з даного предмету при виборі тем для навчання та виховання дітей у початковій школі.

Затверджено до використання у навчальному процесі на засіданні кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти ЗУІ ім. Ф.Ракоці II (протокол №11 від «23 » червня 2025 року)

Розглянуто та рекомендовано Радою із забезпечення якості вищої освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол № 6 від «7» липня 2025 року)

Рекомендовано до видання у електронній формі (PDF) рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол № 7 від «21 » липня 2025 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Розробник методичних рекомендацій:

Маріанна Островська – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Рецензенти:

Тягур Василь Михайлович, доцент, кандидат педагогічних наук кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Романишина Людмила Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор в.о. завідувача кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua)

© Островська Маріанна, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	5
Сучасні педагогічні технології навчання учнів початкової школи.....	5
Особливості упровадження педагогічних технологій в інноваційний освітній процес початкової школи.....	16
LEGO-технології у навчальному процесі молодших школярів.....	22
Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи. Розвиток критичного мислення. Технологія ПОРТФОЛІО.....	30
ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ.....	47
РЕКОМЕНДОВАНІ КНИГИ ТА ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	52
ДОДАТКИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	56
ВИКОРИСТАНІ ЛІТЕРАТУРНІ МАТЕРІАЛИ	73

Вступ

Реформування системи початкової освіти України потребує підготовки нового покоління вчителів. Концепція «Нової української школи» наголошує на збереженні дитячих цінностей, необхідності гуманізованої освіти, індивідуального підходу, розвитку здібностей кожної дитини та створення нового освітнього середовища. Це мотивує вчителів початкових класів отримати поглиблені знання з педагогіки, психології та методик виховання дітей відповідно до сучасних завдань Міністерства освіти та науки України. Особлива увага приділяється інноваціям у навчанні школярів. Від вдалого старту тих, хто здобуває професію вчителя, залежить їхнє подальше просування на шляху успіху. Дані матеріали призначені для студентів 4-го курсу Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці, II, які опановують спеціальність АЗ Початкова освіта. Матеріали укладені відповідно до програми освітнього компонента «Педагогічні технології в початковій школі».

Теоретичний матеріал спрямований на розуміння концепції реформування початкової освіти в Україні на основі інноваційних методик, формування загальних і професійних компетентностей та мотивації до набуття педагогічних навичок у педагогічній професії. Навчання здобувачів педагогічної професії над теоретичним змістом сприятиме формуванню здібностей до самовдосконалення. Список рекомендованої літератури та глосарій допоможуть кожному краще засвоїти освітній розділ.

При укладанні даних методичних рекомендацій використовувалися сучасні педагогічні науки та практичний досвід.

Зміст матеріалів сприятиме оптимізації навчання студентів спеціальності АЗ Початкова освіта.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасні педагогічні технології навчання учнів початкової школи

1. *Поняття, характеристика та властивості педагогічної технології.*
2. *Структура та принципи педагогічної технології.*
3. *Класифікація освітніх технологій.*

Базові поняття: технологія, освітня технологія, інновації в технологіях, типи технологій, структура технології, принципи технології, технологія в НУШ.

1. *Поняття, характеристика та властивості педагогічної технології.*

В умовах реформування освіти в Україні великого значення набуває інноваційна діяльність педагогів із впровадженням ефективних педагогічних технологій.

Існує багато різних визначень поняття «*педагогічна технологія*». Розглянемо приклади.

Технологія – це сукупність прийомів, застосовуваних у якій-небудь справі, майстерності, мистецтві (Тлумачний словник).

Педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти (ЮНЕСКО).

Педагогічна технологія – це суворо обґрунтована система педагогічних засобів, форм і методів, їх етапність, спрямованість на вирішення конкретних навчально-виховних завдань (Н. В. Бондаренко).

Педагогічна технологія – це окрема галузь педагогічної науки про розвиток, освіту, навчання і виховання особистості учня на основі суспільно значущих загальнолюдських якостей та досягнень психолого-педагогічної думки й основ інформатики (В. В. Химинець).

Найбільш прийнятним є таке розуміння педагогічних технологій. ***Педагогічні технології*** – система способів, прийомів, кроків, послідовність виконання яких забезпечує вирішення завдань виховання, навчання і розвитку особистості вихованця, а сама діяльність представлена процедурно, тобто як певна система дій; розробка та процедурне втілення компонентів педагогічного процесу у вигляді системи дій, що забезпечує гарантований результат. Науковці

часто вживають термін «освітня технологія» і вважають її результатом нових видів навчання. Поняття «педагогічна технологія» може бути представлене трьома аспектами:

- ✓ **науковим:** педагогічні технології – частина педагогічної науки, вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання та проєктує педагогічні процеси;
- ✓ **процесуально-описовим:** опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення планованих результатів навчання;
- ✓ **процесуально-дієвим:** здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів.

Основу освітніх і виховних технологій складає ідея повної керованості навчально-виховним процесом, його проєктування та відтворення. Педагогічна технологія створюється відповідно до конкретного педагогічного задуму, який базується на певній ідеї автора. Технологічний ланцюг педагогічних дій, операцій та комунікацій чітко вибудовується з урахуванням поставлених цілей, що представлені у вигляді конкретного очікуваного результату. Невід'ємною частиною педагогічної технології є діагностичні процедури, які включають критерії, показники та інструменти для вимірювання результатів діяльності. У сучасних умовах комп'ютеризації освітнього процесу педагогічне проєктування стає ключовою складовою його ефективної реалізації.

Специфічні особливості педагогічних технологій включають:

- формулювання цілей навчання та виховання з акцентом на їх діагностичну чіткість;
- спрямування всіх процедур на забезпечення досягнення визначених цілей;
- оперативний зворотний зв'язок із постійним контролем та оцінкою проміжних і підсумкових результатів;
- можливість повторюваного застосування педагогічних процедур.

У традиційному навчальному процесі цілі ставляться нечітко й інструментально. «Вивчити теореми», «Розв'язати квадратні рівняння», «Виразно прочитати текст», «Ознайомити з принципами поведінки», «Виробити навички поведінки» тощо.

Ці цілі не описують результати, а їх досягнення важко перевірити. Діагностичні цілі описують поведінку учнів з точки зору:

Ознаки педагогічної технології:

1. Зміст – наявність навчальної концепції з технічною реалізацією у вигляді навчальної моделі, алгоритму чи правил.
2. Керованість та ефективність – забезпечення досягнення результату.
3. Ефективність – оптимізація роботи вчителя
4. Відтворюваність – здатність до відтворення у великому масштабі без втрати ефективності.
5. Адаптивність - здатність використовувати зворотній зв'язок у формі контролю, рефлексії, ТЗО і навчання в процесі навчання.

Враховуючи володіння педагогічною технологією вчителя як однією з умов оптимальності та продуктивності його педагогічної діяльності, зміст педагогічних технологій може бути представлений як набір педагогічних навичок та методик реалізації педагогічного впливу та взаємодії :

- Встановлення мети взаємодії
- Аналіз сучасної ситуації та формулювання педагогічних завдань,
- Впровадження цілеспрямованого впливу на особистість та взаємодію дитини та управління навчальним процесом
- Передача досвіду словесними та невербальними способами
- Організація життя дітей та навчального простору,
- Презентація педагогічних вимог,
- Оцінка домашнього улюбленця та позитивного підкріплення,
- Резолюція нових конфліктів,
- Здатність керувати своєю поведінкою та реакціями.

Для того, щоб оновити педагогічну техніку та психологічну саморегуляцію, необхідно дотримуватися певних умов. Педагогічне положення має важливе значення.

Педагогічна позиція стосується інтелектуальних та емоційних зв'язків між педагогами та студентами, а також практичним застосуванням методів навчання. Вчитель, який займає сувору та авторитарну позицію, швидше за все, не зможе реалізувати особистісно-орієнтовані, гуманні педагогічні технології. Професійна позиція тісно пов'язана з мотивацією вчителя, оскільки він усвідомлює значення своєї роботи. Від майстра-вчителя ви можете очікувати на

більш стриману, підтримуючу та компаньйонську роль. Найкраще положення – один біля одного, на рівні очей, разом, але трохи навиперед. Інше розуміння позиційності вчителя стосується фізичної присутності вчителя в класі по відношенню до учнів. Сюди ж відноситься психологічна відкритість/закритість викладача як співрозмовника (постава рук, голови, тулуба). Науковці сходяться на думці, що запровадження нових технологій викладання та навчання потребує від учителів готовності до серйозної самотрансформації.

Розвиток і засвоєння сучасних педагогічних технологій вимагає від учителів дотримання таких умов:

- ставлення вчителів до інноваційних технологій;
- аналіз наявних технічних ресурсів;
- уміння проектувати (планувати) діяльність;
- здатність ставити цілі, організовувати та аналізувати діяльність;
- здатність до рефлексії власного досвіду;
- уміння висловлювати власні переживання в технічній формі;
- здатність викладачів до самовираження та професійної самореалізації;
- можливість відстежувати та відновлювати застарілі технології в цілому або окремі елементи.

Ефективність будь-якої педагогічної технології значною мірою залежить від наукових концепцій, на яких вона базується. Кожна наукова концепція педагогічної технології містить одне або декілька обґрунтувань досягнення цілей освіти з філософської, психологічної, дидактичної чи соціально-педагогічної точки зору.

Джерелами педагогічних технологій є:

- соціальні перетворення і нове педагогічне мислення;
- суспільні науки, педагогічна, психологічна та інші науки;
- вітчизняний та зарубіжний досвід минулого і сучасності;
- народна педагогіка.

Досягнення рівня розвитку педагогічних технологій, з одного боку, робить навчальний процес більш організованим і керованим, а з іншого – відкриває безмежні можливості для творчого дослідження та вдосконалення педагогами навчальної діяльності.

2. Структура та принципи педагогічних технологій

Педагогічна технологія має свою структуру, яка включає:

1. Концептуальна частина (коротке пояснення ідей, гіпотез або принципів, які сприяють розумінню).

2. Змістовий розділ (цілі навчання, обсяг і вид змісту навчання).
3. Процедурна частина - технічний процес (організація навчальний процес, способи пізнавальної діяльності учнів, методи і форми роботи вчителя, діагностика навчально-виховного процесу).
4. Програмно-методичне забезпечення (навчальні плани і програми, педагогічні та методичні посібники, навчально-діагностичні засоби).
5. Професійний елемент (що відображає залежність від успіху функціонування та відтворення розробленої освітньої технології буде оцінюватися на основі рівня педагогічної майстерності вчителя).

Кожна освітня методика базується на певній науковій концепції, що включає філософсько-психологічні, дидактичні та соціально-педагогічні обґрунтування досягнення освітньої мети.

З точки зору інновацій, це *концептуальна частина* альтернатива, гуманізм, демократія, сучасність.

Змістову частину в технологічній засаді розглядають з точки зору сучасної теорії загальної середньої освіти, системних засад, ідей розвивального навчання та соціального порядку. Єдність і зв'язок з матеріалом це процесуальні елементи системи освіти.

Процесуальні особливості визначають доцільність окремих елементів, комплексність усіх методичних заходів, доцільність змісту освіти та контингенту учнів. Передбачається, що інші вчителі можуть використовувати (відтворювати, повторювати) освітню технологію в інших навчальних закладах такого ж типу.

Програмно-методичне забезпечення має відповідати вимогам науковості, технологічності, достатньої повноти і реальності здійснення..

Від *кваліфікації вчителя* залежить якість результатів впровадження технології. Саме якість відтворення конкретної технології її педагогами-послідниками визначає попит на цю технологію в освітньому середовищі.

Відомо, що з часів Я.А. Коменського було багато спроб перетворити навчання на добре організований механізм. Наукові дослідження природи людини свідчать про те, що вчителі працюють по-різному, але однаково ефективно. Це особливо стосується вчителів-майстрів, яких добре знає педагогічна та батьківська спільнота. Тому тривають пошуки таких методів навчання, які в умовах масової школи безвідмовно забезпечували б успіх звичайного вчителя. Мова йде про перетворення навчання на своєрідний технологічний процес з гарантованим результатом. Основна мета педагогічної технології полягає в тому, щоб розв'язання навчальних завдань стало керованим процесом, що забезпечує гарантовані результати. Цей підхід ґрунтується на ідеї повного контролю над процесом засвоєння знань.

Технологічний підхід до навчання можна представити у вигляді схеми для більшої точності:

На перший погляд, ця схема виглядає звично. У будь-якому навчальному процесі визначається мета, яка визначає хід навчання, а результати завжди підлягають оцінці. Проте є одна важлива особливість, яка відрізняє цей підхід від традиційного навчання — це корекція навчального процесу на кожному етапі та оперативний зворотний зв'язок.

Виділяються такі характеристики педагогічної технології:

- представлення змісту навчального матеріалу у формі навчальних завдань;
- наявність чіткої логіки та послідовності дій і операцій;
- мотиваційна підтримка діяльності;
- наявність засобів і методів отримання інформації;
- розробка та використання технології вимагають творчої активності як від вчителя, так і від учнів; при цьому необхідно визначити межі регламентованої діяльності та творчості учасників педагогічного процесу.
- різні види навчального матеріалу мають різний рівень «технологічності»: деякі з них легко кодуються і при відтворенні зберігають свою цілісність і повноту сприйняття (наприклад, математичні формули та методи розв'язання задач), тоді як інші, після кодування, втрачають частину свого впливу на емоції та почуття учнів (як-от художня чи історична інформація).
- кожна окрема технологічна ланка досягає запланованих результатів лише за умови психологічного обґрунтування. При цьому слід враховувати, що ці ланки мають чітко визначений педагогічний потенціал: деякі з них, завдяки своїй структурі та методам реалізації, спрямовані на розвиток уваги, мислення, уяви, пам'яті та вміння діяти за зразком у строго заданій послідовності основних елементів програми (алгоритм розв'язання певного типу задач), тоді як інші слугують основою для активної самостійної мислительної діяльності. Педагогічна технологія, навіть найсучасніша, не гарантує однаково високого рівня навчання, виховання та розвитку всіх учнів; на результати впливають численні фактори, такі як рівень педагогічної майстерності вчителя, інтелектуальний і емоційний стан класу, матеріально-технічна база школи тощо.

Педагогічна технологія ґрунтується на таких принципах:

1. Принцип орієнтації на чітко визначені цілі.

При формуванні, визначенні та відборі навчальних цілей, а також при організації навчального процесу слід уникати невизначених і розпливчастих термінів, таких як «пізнати», «приймати», «розуміти». Натомість рекомендується використовувати дії, які можна виразити словами на кшталт «назвати», «перерахувати», «порівняти», «описати», «вибрати», «дати визначення».

У сучасній школі формулювання цілей відбувається в таких формах:

а) через зміст предмета або його частини (наприклад, «вивчити піднесення і занепад Київської Русі»);

б) через діяльність вчителя (наприклад, «ознайомити учнів з козацькою ерою»);

в) через внутрішні процеси та зміни в розвитку учнів (наприклад, «навчити аналізувати досліджуваний об'єкт»);

г) через зовнішню виражену навчальну діяльність (наприклад, «дослідження клітинної будови речовини»). Педагогічна технологія передбачає визначення цілей через результати навчання, які проявляються в діях учнів, є чітко усвідомленими, формулюються і підлягають перевірці. Одне - це встановити ціль, наприклад, «вивчити використання символічних позначень на карті» (що, як правило, є обмеженим підходом у школі), і зовсім інше - сформулювати чіткі, конкретні цілі, досягнення яких можна легко перевірити: а) відтворити з пам'яті символи, що використовуються на карті; б) впізнати символи, які демонструються учням; в) читати карту, застосовуючи символи; г) створити карту за допомогою символів.

2. Принцип ефективності навчання (дидактичного вибору).

Цей принцип передбачає організацію навчального процесу таким чином, щоб учень мав можливість обирати зміст освіти, а також способи і методи його засвоєння. У традиційній технології навчання розроблені методи, системи контролю, оцінювання, навчальні режими та логіка поетапного вивчення матеріалу. У цьому випадку основна мета вчителя полягає в тому, щоб донести чергову частину навчального матеріалу, тоді як учень має завдання сприйняти цю інформацію, запам'ятати її та відтворити під час контролю. У цій системі учень не має можливості для вибору, альтернатив або свободи для самостійних дій. У традиційній технології навчання основним ціннісним орієнтиром виступає довільна пам'ять учня. Однак завчені фрагменти знань не сприяють розвитку творчого потенціалу учнів – вони не підлягають аналізу та критичному осмисленню, не можуть легко адаптуватися або перегруповуватися, тому залишаються інертними до нових знань. Такі знання придатні лише для відтворення, причому в тій формі, в якій їх зберігає пам'ять, що часто є далеко

неадекватною до оригінального тексту – в ній завжди можуть бути забуті деталі, слова або особисті доповнення. Принцип ефективності навчання забезпечує учням право на свободу дидактичного вибору, сприяє формуванню почуття реальної рівноправності в педагогічному процесі та усвідомленню відповідальності за свій вибір.

3. Принцип суб'єктності навчання.

Цей принцип акцентує увагу на важливості врахування досвіду життєдіяльності, який дитина здобула до вступу до школи, під час сприйняття та осмислення навколишнього світу людей і предметів.

Суб'єктність особистості (індивідуальність) виявляється в інтеграції та оцінці фактів, явищ і подій реальності на основі особистісно значущих цінностей і внутрішніх орієнтирів. Учень не стає суб'єктом навчання, а є ним з самого початку навчального процесу, оскільки володіє суб'єктивним досвідом. Цінність учня полягає не лише у відтворенні суспільного досвіду, а й у розвитку індивідуального на його основі. Тому завдання полягає в тому, щоб максимально виявити, ініціювати, використовувати, збагачувати та «окультурювати» особистісний (суб'єктивний) досвід учня, не замінюючи його суспільним. Необхідно допомогти особистості пізнати себе, визначитися і реалізувати свій потенціал, а не формувати заздалегідь задані характеристики.

4. Принцип варіативності навчання.

Цей принцип передбачає використання оригінальних і нових педагогічних підходів, враховуючи індивідуальні особливості сприйняття учнів. Відчуття стають менш виразними при повторних формах впливу, оскільки свідомість блокує повтори. Стандартні, шаблонні дії, знайомі учням, втрачають свою ефективність, тоді як нові, несподівані та оригінальні підходи сприяють підвищенню гостроти сприйняття і активності учнів. Вчитель, перебуваючи у суб'єкт-суб'єктивних відносинах з учнями, які постійно змінюються, повинен вміти природно і органічно адаптувати свою позицію відповідно до нових обставин, забезпечуючи динамічність навчального процесу.

5. *Принцип педагогічної компетентності* передбачає оптимальне поєднання різних видів діяльності учнів (навчальної, трудової, громадської, спортивної, художньої), а також ігрових і неігрових, традиційних і оригінальних форм навчальної роботи, розумових і емоційних аспектів в організації життєдіяльності учнів педагогами, що забезпечує педагогічну міру. Самостійне навчання та розвиток власної індивідуальності, унікальності, нестандартності особистості вчителя дозволяють йому частково компенсувати недостатній розвиток окремих професійних навичок.

6. *Принцип професійних аналогій і запозичень* ілюструє тісний зв'язок педагогічної технології з іншими формами діяльності, що вивчають людину, такими як театральне мистецтво, риторика, сугестопедія, психотерапія, соціальна психологія, естетика тощо. Це вимагає обов'язкової педагогічної інтерпретації професійних запозичень, щоб перетворити їх на власні педагогічні інструменти.

7. *Принцип природовідності* передбачає організацію навчального процесу, яка максимально відповідає природним механізмам засвоєння соціального досвіду учнями та сприяє розвитку їх інтелектуальних здібностей.

8. *Принцип завершеності* визначає кінцевий результат реалізації технології відповідно до критеріїв оцінки якості підготовки учнів. Цей принцип встановлює обов'язкові межі якості результатів педагогічного процесу, які оцінюються на практиці шляхом порівняння фактичних показників із запланованим рівнем засвоєння. Дотримання вимог цього принципу дозволяє своєчасно оцінити ефективність технології, підтвердити доцільність її впровадження або відмовитися від неї у разі отримання нижчих показників ефективності.

3. Класифікація педагогічних технологій

У сучасній освіті існує кілька різних класифікацій педагогічних технологій. В. В. Химинець і М. Ю. Кірик представили класифікацію технологій, які найчастіше застосовуються в освітній практиці:

- ❖ *Структурно-логічні технології* – це поетапна організація навчальної системи, яка забезпечує логічну послідовність у розв'язанні дидактичних задач. Це досягається шляхом відбору змісту, форм, методів і засобів навчання на кожному етапі з урахуванням діагностики результатів.
- ❖ *Інтеграційні технології* – це дидактичні системи, які сприяють інтеграції міжпредметних знань і вмінь на рівні інтегрованих курсів, тем, уроків та навчальних днів.
- ❖ *Ігрові технології* – це дидактичні системи, що використовують різноманітні ігри, під час яких формуються вміння виконувати завдання на основі компромісного вибору.
- ❖ *Тренінгові технології* (система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів виконання типових практичних завдань, в т. ч. за допомогою комп'ютера).
- ❖ *Інформаційно-комп'ютерні технології* впроваджуються в дидактичні системи комп'ютерного навчання, що ґрунтуються на діалозі «людина-машина» з використанням різноманітних навчальних програм.

- ❖ *Діалогові технології* являють собою набір форм і методів навчання, які базуються на діалогічному мисленні в рамках взаємодії суб'єктів у дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

Ці технології найпоширеніші серед інших.

Сучасна освіта має унікальну рису: можливість поєднання різних підходів на практиці. Щоб оцінити *інноваційність технології*, потрібно виділити основну ідею та визначити її новизну. Якщо ідея є новою або вдосконаленою, актуальною та перспективною, то технологія, що базується на цій ідеї, вважається інноваційною. Впровадження таких технологій вимагає від вчителя вивчення спеціалізованої літератури, аналізу досвіду новаторів, розробки плану впровадження та інтеграції знань. Серед нових психолого-педагогічних інновацій можна виділити такі технології: розвивального навчання (Д. Ельконін), особистісно-орієнтованого навчання (О. Савченко), колективного навчання (Н. Бібік), життєтворчого навчання (І. Єрмаков), а також особистісно-орієнтованого виховання (І. Бех) та інші.

Серед технологій, які значно покращують ставлення учнів початкової школи до навчання, В. Химинець виділяє: *особистісно-орієнтовані, інтеграційні, колективної дії, інформаційні, дистанційні та розвивальні*.

Л. В. Попова вважає ефективними сучасні технології, що використовуються в Новій українській школі, зокрема: *технології рівневої диференціації, ігрові, особистісно зорієнтованого навчання, авторські та педагогічні технології, проєктні, інтегроване навчання, парно-групові методи, формування критичного мислення та інформаційно-комунікаційні технології*.

Спочатку педагогічну технологію розробляють на теоретичному рівні. Технологічний підхід спрямований на конструювання навчального процесу з урахуванням освітніх орієнтирів, цілей та змісту навчання. В сучасній шкільній освіті України важливим є впровадження ефективних педагогічних технологій у навчально-виховний процес початкової школи. Ознайомлення студентів з основами педагогічних технологій сприятиме формуванню їхнього власного стилю педагогічної діяльності.

Запитання для самоконтролю:

1. Яке визначення педагогічної технології в науковій спільноті?
2. Які особливості та характеристики притаманні педагогічній технології?
3. Які складові елементи входять до педагогічної технології?
4. На яких основах базується педагогічна технологія?
5. Які технології найчастіше застосовують вчителі початкових класів у своїй практиці? Які умови повинен дотримуватися вчитель?
6. Які відмінності між структурно-логічними та інформаційними технологіями?

7. Яке, на вашу думку, значення мають інформаційно-комп'ютерні та тренінгові технології?
8. Яка, на вашу думку, роль ігрових та діалогових технологій у процесі здобуття початкової освіти?
9. Як можна оцінити інноваційність технології?
10. Яка мета технологічного підходу в освіті? Які технології значно покращують ставлення дітей молодшого шкільного віку до навчання?

Особливості упровадження педагогічних технологій в інноваційний освітній процес початкової школи

1. Інноваційні технології в освітньому процесі Нової української школи.

Базові поняття: ігрова технологія, технологія групової діяльності, інтерактивні технології, особистісно орієнтовані технології, ІКТ-технології

Раніше основним запитанням дітей 5–6 років було «чому?», тоді як сучасні діти запитують «навіщо?». Це свідчить про те, що вони більше зосереджуються не на причинно-наслідкових зв'язках між об'єктами та явищами, а на сенсі своїх вчинків і дій. Вчитель повинен використовувати різні доступні методи, щоб привернути увагу дітей до своїх слів. Сучасних дітей потрібно мотивувати до виконання завдань, постійно ілюструвати свої висловлювання, акцентувати на значущості дій та підтримувати їх у процесі самоствердження. Важливою проблемою є зайнятість дітей у вільний час вдома, оскільки вони часто схильні до ігроманії. Співпраця з батьками як рівноправними партнерами в освітньому процесі також має велике значення. Таким чином, врахування особливостей розвитку сучасних дітей у навчальному процесі сприяє формуванню системи відносин, заснованої на довірі та розумінні.

1. Інноваційні технології в освітньому процесі Нової української школи

Виклики сучасності спонукали до реформування початкової освіти в Україні. Концепція Нової української школи орієнтує вчителя на збереження цінностей дитинства, гуманізацію навчального процесу, індивідуальний підхід, розвиток здібностей учнів та їх підготовку до подальшого навчання. Важливим аспектом є впровадження ефективних сучасних педагогічних технологій. Сьогодні формується нова педагогіка, яка відзначається інноваційністю, тобто здатністю до змін і відкритістю до нового. Інновації розглядаються як процес і результат, а інноваційність, в першу чергу, сприймається як відкритість.

У початковій школі активно використовуються ігрові, особистісно орієнтовані, групові технології, інтегроване навчання, проєктні, інформаційно-комунікаційні технології, а також методи розвитку критичного мислення.

Ігрові технології

Залучення дітей до активної пізнавальної діяльності через гру є важливим аспектом підвищення якості початкової освіти. Гра не лише розвиває та виховує, але й розважає та соціалізує. Вона виступає основною формою відтворення реальних життєвих ситуацій, сприяючи формуванню необхідних людських рис, якостей, навичок і звичок, а також розвитку здібностей.

У педагогічній літературі поняття «*гра*» має різні трактування. Гра є ефективним засобом активізації учнів, розвитку їх ініціативності, творчості, уяви та цілеспрямованості. Вона допомагає долати труднощі та мотивує учасників до досягнення визначеного результату. Гра має чітко визначену мету та відповідний педагогічний результат.

За характером педагогічного процесу ігри поділяються на **навчальні, пізнавальні, виховні, розвивальні, репродуктивні, продуктивні, творчі, комунікативні** та інші. Щодо *ігрової методики*, ігри можуть бути **предметними, сюжетними, ролевими, імітаційними, драматизаціями** тощо.

На практиці застосовуються різноманітні *навчальні ігри*, які мають свої особливості в залежності від віку учасників. Важливу роль відіграють *інтерактивні методи* під час гри, які сприяють розвитку навичок взаємодії, а також формуванню якостей, що допомагають особистості безконфліктно інтегруватися в суспільство.

Дидактичні (педагогічні) ігри допомагають вирішувати навчальні завдання, формуючи нові знання та вміння.

Рольові ігри, в свою чергу, сприяють імпровізації учнів та виконанню певних ролей.

Гра складається з трьох основних етапів: *підготовчого, безпосереднього проведення та аналізу результатів*. На *підготовчому етапі* створюється сценарій гри, який включає ігрові завдання, правила, ролі, процедури та методичні рекомендації для керівників і учасників. *Під час проведення гри* застосовується оптимальний метод ігрової діяльності, фіксуються ігрові дії, коригуються завдання та правила, а також відбуваються виступи ігрових груп і експертиза. На *етапі аналізу та узагальнення результатів* акцентується увага на описі подій, що відбулися, сприйнятті їх учасниками, аналізі складних ситуацій, рефлексії, оцінці та самооцінці діяльності, а також формулюванні висновків і рекомендацій. У процесі гри використовуються життєві ситуації, і вчитель повинен бути готовим до обговорення різних дій учасників, оскільки кожна з них може бути раціональною.

Технологія групової діяльності

Групова діяльність з'явилася як альтернатива традиційним формам навчання. Її основою стали ідеї видатних педагогів, таких як Ж.-Ж. Руссо, Й.

Песталоцці та Дж. Дьюї, які підкреслювали важливість вільного розвитку дитини. Вони вважали, що ефективне поєднання індивідуальної та групової діяльності сприяє успішному навчанню.

Групова навчальна діяльність полягає в організації навчання дітей у малих групах, які об'єднані спільною навчальною метою під керівництвом вчителя та у співпраці з учнями. Основною метою технології групової діяльності є розвиток дитини як активного учасника навчального процесу.

Основні функції групової навчальної діяльності включають *мотиваційну, навчальну, розвивальну, виховну та організаційну*. Групові форми роботи надають дітям можливості для покращення гуманних стосунків, співпраці з іншими членами групи та глибшого пізнання навколишнього середовища. У учнів формуються навчальні мотиви, вони вчаться планувати, контролювати та здійснювати самоконтроль, а також рефлексувати, отримуючи результати виконання групового завдання.

У процесі навчання, впроваджуючи групову технологію, вчитель початкової школи повинен забезпечити комфортні умови для сприйняття та виконання групового завдання.

Під час заняття вчитель має дотримуватися певних принципів:

- чітко формулювати навчальні завдання;
- проводити необхідний інструктаж;
- завдання повинні стимулювати дітей до активності, мислення та пошуку нових знань і способів дій;
- уважно спостерігати за процесом навчання в малих групах;
- надавати допомогу слабшим учням;
- уникати створення змагання на швидкість.

Дослідження показують, що групова навчальна діяльність може бути використана на всіх етапах уроку в початковій школі. Групи можуть бути гетерогенними, тобто складатися з учнів з різними навчальними можливостями. Рекомендується об'єднувати по 4-5 учнів у групу. Також варто звернути увагу на малі групи, які складаються з двох і більше осіб, що мають спільну мету, схожі інтереси та потреби у спілкуванні та спільній діяльності, і перебувають у безпосередньому контакті. Парна форма навчальної діяльності передбачає виконання частини завдань разом.

Основою організації групової діяльності є психолого-педагогічна готовність вчителя, який здатний до рефлексії, саморозвитку, самоактуалізації, самоосвіти та професійного вдосконалення. Взаємодія між вчителем і учнями будується на принципах співпраці, що сприяє формуванню гуманності, самостійності та розвитку навичок культурного діалогу. Групова діяльність виникла як альтернатива традиційним формам навчання. У процесі освіти, впроваджуючи групові технології, вчитель початкової школи повинен створити сприятливі умови для сприйняття та вирішення групових завдань.

Особистісно орієнтовані технології

Закон України «Про освіту» підкреслює, що освіта є фундаментом інтелектуального, культурного, духовного, соціального та економічного розвитку суспільства і держави. Вона повинна сприяти всебічному розвитку дитини на основі компетентностей, формуючи громадянина, здатного жити і діяти в суспільстві.

Основи особистісно орієнтованого навчання були закладені давньогрецькими філософами в V столітті до нашої ери. Пізніше питання необхідності особистісного підходу в психології та педагогіці неодноразово піднімалися в працях таких вчених, як В. О. Сухомлинський, І. С. Кон та А. В. Петровський.

Метою навчання, орієнтованого на особистість, є надання психолого-педагогічної підтримки дитині в процесі розвитку її суб'єктності, соціалізації та життєвого самовизначення. *Основні цілі та завдання* такого навчання включають:

- ✓ розвиток індивідуальних і пізнавальних здібностей кожної дитини;
- ✓ максимальне виявлення, ініціювання та використання індивідуального (суб'єктивного) досвіду дитини;
- ✓ допомогу особистості в пізнанні себе, самовизначенні та самореалізації, без формування заздалегідь визначених якостей;
- ✓ формування культури життєдіяльності.

Завдання сучасного вчителя початкової школи в умовах реформування полягає в тому, щоб знати особливості кожної дитини, її досягнення та спрямовувати її на шлях розвитку до успіху. Критерієм ефективності використання цієї технології є готовність особистості до подальшого систематичного навчання, самовдосконалення, саморозвитку та професійного становлення. Впровадження особистісно орієнтованого навчання в початковій школі має стати основою якісної освіти дитини, що включає навчання, виховання та розвиток.

Інтерактивні технології

Слово «*інтерактив*» походить з англійської мови – «*interact*» (де «*inter*» означає взаємний, а «*act*» – діяти). Впровадження цієї технології в навчальний процес у школі створює комфортні умови для навчання, в яких кожен учень відчуває свою інтелектуальну спроможність та успішність. Навчання відбувається через активну взаємодію всіх учасників. Це процес співнавчання та взаємонавчання, де учень і вчитель виступають рівноправними суб'єктами. Такий підхід сприяє розвитку навичок і вмінь, а також формуванню цінностей.

О. Пометун зазначає, що використання інтерактивних технологій ставить певні вимоги до структури уроків, які включають п'ять основних елементів:

мотивація (не більше 5% часу), представлення теми та очікуваних навчальних результатів (також не більше 5% часу), надання необхідної інформації (10-15% часу), інтерактивна вправа (45-60% часу) та підбиття підсумків і оцінювання результатів уроку (до 20% часу).

Інтерактивна вправа є ключовим елементом уроку. Вона повинна включати: інструктаж, формування груп та розподіл завдань, виконання завдання (вчитель виступає в ролі помічника, надаючи учням можливість для самостійної роботи та навчання в співпраці), презентацію результатів та рефлексію з боку учнів. Підсумки уроку є надзвичайно важливими, оскільки вони дозволяють порівняти поставлені цілі з досягнутими результатами.

Інтегроване навчання – сучасна педагогічна технологія

Основні аспекти роботи вчителя початкової школи визначені Концепцією НУШ та принципами нового Державного стандарту. Інтегрований підхід вважається комплексним підходом до освітнього процесу. У цивілізованому світі технологічність інтегрованого навчання є важливою умовою для надання освітніх послуг.

Згідно з думкою методиста Л. В. Попової, метою інтегрованого навчання в початковій школі є формування в учнів цілісного уявлення про навколишній світ, створення оптимальних умов для розвитку їхнього мислення, активізація пізнавальної діяльності та ефективна реалізація розвивально-виховних функцій навчання. Впровадження інтегрованого навчання робить процес навчання більш динамічним, економить навчальний час і зменшує ризик перевтоми. Інтегроване навчання може застосовуватися в межах однієї навчальної дисципліни, кількох споріднених дисциплін або ж у рамках різнопланових і різнонаправлених предметів.

ІКТ-технології

У світі відбуваються значні зміни, і накопичується велика кількість інформації. Це призвело до виникнення нових методів створення, зберігання, передачі та використання даних. Комп'ютерні та комунікаційні технології стають основою інформаційної революції в суспільстві. Водночас відбувається інформатизація освіти, що означає процес забезпечення її теорією та практикою розробки і використання сучасних інформаційних технологій, спрямованих на досягнення психолого-педагогічних цілей.

Сучасні інформаційні технології навчання представляють собою методологію та технологію, що сприяють навчальному процесу, вихованню та розвитку учнів з використанням новітніх електронних засобів. Дистанційне навчання реалізується через комп'ютерні комунікації (мережі). Мультимедійні інструменти дозволяють на новому якісному рівні сприймати, усвідомлювати та

використовувати різноманітну інформацію, таку як тестова, графічна, звукова, анімаційна, телевізійна тощо.

Концепція та Державний стандарт початкової освіти спонукають вчителів шукати ефективні педагогічні технології для навчання, всебічного виховання та розвитку молодших школярів. Новітні інформаційні технології надають вчителям і учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи та сприяють розвитку творчих здібностей. Вчитель отримує нові можливості для підтримки та спрямування розвитку особистості учня. Учні глибше усвідомлюють світ і своє місце в ньому, що сприяє формуванню позитивної *«Я-концепції»*. Ці технології активізують пізнавальну діяльність учнів, візуалізують навчальний матеріал, вводять школярів у сучасне інформаційне суспільство та сприяють індивідуалізації навчання. Оволодіння основами педагогічних технологій допоможе студентам під час проходження педагогічної практики та в їхній майбутній професійній діяльності.

Запитання для самоконтролю:

1. Які інноваційні педагогічні технології впроваджують в освітній процес вчителі початкової школи?
2. Які технології є найбільш ефективними для роботи з учнями першого класу?
3. Які особливості мають ігрові та групові технології навчання?
4. Що є метою навчання, орієнтованого на особистість?
5. Яким чином використання технологій впливає на розвиток дітей?
6. Чому важливо впроваджувати особистісно орієнтовані педагогічні технології в початковій школі на сучасному етапі розвитку освіти?
7. Створення оптимальних умов для розвитку їхнього мислення, активізація пізнавальної діяльності та ефективна реалізація розвивально-виховних функцій навчання, про яку технологію йде мова?
8. Чому саме інтерактивна вправа є ключовим елементом уроку?
9. Чому ІКТ-технології стали такими популярними в наш час?
10. Які, на вашу думку, педагогічні технології є найбільш ефективними для навчання молодших школярів? Чому?

LEGO-технології у навчальному процесі

1. *Суть та цілі LEGO-технології.*
2. *Типи вправ за LEGO-технологією.*

Базові поняття: конструктор LEGO, LEGO-освіта, заняття з LEGO, дослідження.

1. *Суть та цілі LEGO-технології.*

Сучасна освіта орієнтує вчителя на глибоку професійну підготовку. Він повинен постійно підтримувати увагу дітей під час навчання, змінюючи види діяльності. Важливо, щоб процес навчання був цікавим і динамічним. Одним із способів досягнення цього є навчання в ігровій формі, що створює атмосферу творчості та психологічного комфорту. LEGO-технологія поєднує елементи гри та експериментування, і її можна впроваджувати в початковій школі для вивчення різних предметів. Конструктор також успішно використовують корекційні педагоги та вчителі-логопеди у своїй роботі.

Популярність LEGO-технології має цілком обґрунтовані підстави. На сьогодні в науковому середовищі немає єдиного визначення терміна «LEGO-технологія» (С. Бадер). Проте існують споріднені поняття, такі як «конструктор LEGO», «LEGO-педагогіка» та «LEGO-конструювання». Ця технологія вже охопила Європу і продовжує поширюватися по всьому світу. Завдяки своїй педагогічній універсальності LEGO-технологія стала важливим інструментом навчання в освітніх закладах. Конструктори LEGO активно використовуються для занять з дітьми в дошкільних установах та початкових школах. LEGO-технологія, враховуючи принципи інтеграції, поєднує в собі елементи гри та експериментування. Кожен педагог знаходить у ній щось корисне для себе: музичні керівники вивчають ноти за допомогою конструктора, вчителі фізкультури використовують цеглинки як нестандартне обладнання, а практичні психологи проводять тестування та релаксаційні вправи. Завдяки LEGO діти вивчають математику, мову, знайомляться з навколишнім світом і навіть малюють цеглинками! Конструктор стає надійним помічником для вчителів-логопедів і корекційних педагогів. І така популярність цілком виправдана.

Заняття з LEGO збагачують і вдосконалюють навчальний процес, роблячи його більш цікавим для дітей. Ігрова форма навчання створює унікальну атмосферу психологічного комфорту, що дозволяє уникнути нервового напруження і позитивно впливає на якість засвоєння матеріалу. Під час таких занять у дітей розвиваються як розумові, так і фізичні здібності. Уроки в НУШ використовують ігровий та діяльнісний підходи до навчання з LEGO-технологіями.

LEGO-технологія:

- ✓ створює психологічний комфорт;
- ✓ розвиває навички вирішення проблем, постановки цілей, планування подальших дій;
- ✓ стимулює творче мислення;
- ✓ покращує мовлення – діти вчаться детально пояснювати свої дії, обґрунтовувати свої думки, надавати чіткі інструкції, розповідати історії та висловлювати власні погляди;
- ✓ розвиває конструкторські здібності;
- ✓ формує навички співпраці, зокрема, вміння працювати в парах або групах, ділитися матеріалами, вчитися у однолітків, враховувати їхні ідеї та пропонувати свої, аналізувати ідеї та обирати найраціональніші, а також розподіляти ролі та обов'язки;
- ✓ покращує сенсорне сприйняття, допомагає формувати уявлення про зовнішні характеристики предметів: форму, розмір, колір, розташування в просторі;
- ✓ розвиває дрібну моторику;
- ✓ формує цілісну картину світу у дитини, збагачує її життєвий досвід.

Вчителі застосовують цю технологію під час ранкових зустрічей, уроків, перерв та інших моментів шкільного життя. Будь-який режимний аспект навчання може бути використаний з LEGO. Учні розвивають свою фантазію, творчість, навички взаємодії, а також вчаться ухвалювати рішення як у групі, так і самостійно, що сприяє їх соціалізації.

Організація роботи з LEGO-технологією

При організації занять з використанням LEGO важливо пам'ятати, що вони повинні приносити дітям радість і проходити в спокійній, емоційно комфортній атмосфері, без страху перед оцінюванням. Учні мають мати можливість самостійно виконувати завдання. Не слід відповідати за дитину на запитання; краще підштовхувати її до пошуку відповідей. Для цього можна використовувати приклади, навідні запитання, уточнення та звертатися до життєвого досвіду дитини. Важливу роль у іграх та вправах з LEGO відіграє текст. Він має бути веселим, зрозумілим для дітей і відповідати їхньому віку.

Спочатку важливо надати дітям можливість ознайомитися з елементами конструктора через виконання простих і короткочасних завдань. Зосереджують увагу на кількості штирів, називаючи цеглинки відповідно до їхніх розмірів (наприклад, цеглинка 2×2 , цеглинка 2×4). Цей підготовчий етап допоможе дітям швидко знаходити потрібні деталі за вказівкою дорослого. Коли діти освоюють роботу з цеглинками, можна переходити до більш складних індивідуальних і групових завдань. Завдання стають різноманітнішими та складнішими, створюючи простір для творчого пошуку.

Роль педагога в організації занять з LEGO є надзвичайно важливою. Під час таких занять він виступає в ролі партнера для дитини, підтримуючи її, надихаючи та, за необхідності, допомагаючи знайти відповіді на запитання. Вчитель мотивує дитину до самостійності та спонукає до дій різними способами, зокрема власним прикладом, адже діти часто наслідують дорослих. Протягом усього заняття педагог залишається поруч з дитиною, ставить їй запитання, цікавиться її успіхами та акцентує увагу на розв'язанні конкретних завдань.

Таким чином, відбувається взаємодія між дорослим і дитиною, створюється атмосфера довіри, що сприяє вирішенню проблемних завдань, формуванню вміння слухати та чути як дорослих, так і однолітків, розвитку мовлення, а також умінню висловлювати свої думки і з повагою ставитися до думок інших.

Як підтримати дитину?

1. Стимулюйте її до самостійного виконання завдань.
2. Допоможіть, якщо дитина сумнівається у своїх силах або просить про допомогу (але пам'ятайте, що не слід виконувати завдання замість неї!).
3. Заохочуйте, надаючи корисні поради та ідеї в підбадьорливій манері.
4. Спостерігайте за діями дитини, цікавтеся процесом, ставте відкриті запитання, щоб заохотити її до спілкування (відкриті запитання – це ті, на які не можна відповісти просто «Так» чи «Ні». Наприклад: «Що ти зараз робиш? Чому?», «На що схожа ця цеглинка? Як її можна використати?»);
5. Надавайте можливість вибору, щоб дитина могла активно долучитися до розв'язання завдання.

Застосування елементів LEGO-технології в початковій школі відповідає природним і віковим потребам молодших учнів. Завдяки грі відбувається вільний розвиток пізнавального інтересу дитини як особистості. Знання дітей стають більш усвідомленими, а навички — надійнішими.

2. Типи вправ за LEGO-технологією

Використання LEGO в освітньому процесі сприяє розвитку дрібної моторики, мовленнєвої активності, пізнавальних інтересів та фантазії дитини, відповідаючи на її потреби та запитання. Діти працюють з ентузіазмом і досягають бажаного результату.

1. Ранкові зустрічі

Практика проведення ранкових зустрічей сприяє формуванню дружньої спільноти серед учнів, створює позитивну атмосферу під час їх перебування в школі та налаштовує на продуктивну роботу протягом дня. Під час ранкової зустрічі діти, використовуючи цеглинки, вітаються, знайомляться та мають можливість продемонструвати свій настрій. Вони грають в ігри, відтворюють різні ситуації, аналізують їх, висловлюють свої думки та логічно їх обґрунтовують.

➤ *Вправа 1. Привітання з сусідом.*

Діти стають у коло. Вони беруть цеглинку LEGO з кошика і вітають сусіда. Якщо цеглинка червоного кольору, привітання починається зі слів «Доброго...», якщо жовтого – зі слів «Бажаю...», а якщо зеленого – зі слів «Радий...».

➤ *Вправа 2. Мій настрій.*

Учитель запитує дітей про їхній настрій. Кожен піднімає картку певного кольору, щоб показати свій стан: червоний – поганий, жовтий – хороший, зелений – чудовий.

➤ *Вправа 3. Моя важлива справа.*

Діти з зелених цеглинок створюють дерево «важливих справ», на яке по черзі прикріплюють червону цеглинку-яблуко. Кожен з них розповідає про свою важливу справу та пропонує план її реалізації.

➤ *Вправа 4. П'ять змін.*

Групове заняття. Групи мають такі назви: доба, тиждень, місяць, рік. У кожній групі використовуються цеглинки різного кольору. Кожна дитина кладе цеглинку та називає характерні зміни, що відповідають назві групи. Наприклад, для доби це можуть бути зміни часу, розкриття та закриття пелюсток квітів, зміни температури повітря та кольору неба.

2. Розвиток мовлення.

Матеріали: цеглинки LEGO DUPLO різних кольорів і форм у достатній кількості, кольорові зображення овочів, аркуші паперу формату А4 коричневого або зеленого кольору. Лексична тема: «Овочі».

➤ *Вправа 1.*

Цеглинки розташовують у довільному порядку та забезпечують вільний доступ для дітей.

Запитання та завдання для дітей:

Які овочі ви знаєте?

Знайдіть цеглинку, яка нагадує огірок (помідор, моркву тощо).

Які ще овочі можуть мати такий же колір, як помаранчева цеглинка?

Які цеглинки залишилися у вас? Чи є овочі білого кольору? Які саме? А коричневого?

Чи існують овочі блакитного кольору? Що ще може бути блакитним?

➤ *Вправа 2.*

Вчитель пропонує дітям: «Давайте разом створимо город. Візьмемо грядку (аркуш паперу) і посередині посадимо помаранчеву моркву. Над морквою розмістимо огірочки. Якого вони кольору? А який червоний овоч ми можемо посадити внизу грядки? Місце для білого часнику та коричневої картоплі ви можете вибрати самостійно. Де ви посадили часник? А картоплю?» (Вчитель говорить і демонструє порядок розташування цеглинок відповідного кольору.)

➤ *Вправа 3.*

Завдання для роботи в парах: виберіть цеглинки одного кольору. На які овочі вони нагадують за кольором? Чому ви обрали саме цей колір?

➤ *Вправа 4. Гра «Яка цеглинка зникла?»*

Вчитель запитує: «Що ми можемо приготувати з овочів? Я планувала зробити борщ і салат, але мені не вистачає деяких овочів!» Вчитель викладає цеглинки та називає: червоні помідори, помаранчеву моркву, зелений огірок, білий часник і коричневу картоплю. Діти закривають очі, вчитель ховає одну з цеглинок, а діти намагаються вгадати, яка саме цеглинка-овоч зникла.

➤ *Вправа 5.*

Після завершення заняття, щоб зібрати цеглинки, можна запропонувати дітям перенести всі овочі до овочесховища (коробки, в якій зберігається конструктор).

3. Навчання грамоти.

Завдання для учнів:

1. Визнач і продемонструй за допомогою цеглинок кількість звуків у слові.
2. Визнач і продемонструй за допомогою цеглинок кількість складів у слові.
3. Візьми стільки цеглинок, скільки складів у слові.
4. Визнач і продемонструй за допомогою цеглинок кількість слів у реченні.

5. Якщо почуєш звук [р], підними червону цеглинку, а звук [л] – зелену.
6. Виклади з цеглинок літеру...

4. Вправи для розвитку просторової орієнтації.

1. Візьми цеглинку в праву (ліву) руку і підними її вгору.
2. Розмісти цеглинку в центрі аркуша; праворуч; ліворуч; вгорі; внизу аркуша. (Цю вправу можна адаптувати: пов'язати розташування цеглинок із садінням городу, розташуванням зірок на небі, слідами тварин або будь-якою іншою темою, що зацікавить дитину.)
3. Створи картину з цеглинок на аркуші.
4. Побудуй будиночок для тварин.

Вчитель пропонує дитині використати базову пластину для LEGO.

Інструкція: зліва на краю пластини розмістіть два зелених прямокутники, справа – два синіх прямокутники, а ззаду – два жовтих квадрати. Зверху розмістіть ще одну таку ж пластину. На першому поверсі оселиться мишка, а на другому – лисичка.

5. Розвиток фонематичного сприйняття.

1. «Відтворюй ритм». Відстукування ритму за допомогою цеглинок.
2. Дихальна вправа «Повітряні перегони». Використовуючи дихання, перемістіть цеглинку з одного кінця столу на інший (можна виконувати цю вправу на швидкість).

6. Математичні завдання.

➤ *Завдання 1.*

Побудуйте прямокутник, квадрат і трикутник з цеглинок.

➤ *Завдання 2.*

Викладіть 3 цеглинки зеленого кольору, потім додайте 2 цеглинки жовтого кольору. Скільки всього цеглинок ви отримали? Відніміть 1 цеглинку. Скільки залишилося?

➤ *Завдання 3.*

Встановіть вертикально 5 синіх цеглинок, а поруч 3 червоні цеглинки. Яке число більше? Яке менше?

7. Фізкультхвилинки з LEGO. Руханка.

Діти беруть одну цеглинку.

1. Знайдіть дитину з цеглинкою того ж кольору, що й у вас, і станьте поруч.
 2. «Сині», помініться місцями з «жовтими», а «зелені» — з «червоними».
- Діти беруть кілька цеглинок.
3. Підніміть руку вгору з зеленою (червоною, ...) цеглинкою!
 4. Хто швидше перенесе та збереться з цеглинками?

8. Пальчикова гімнастика.

«Веселі цеглинки».

(Діти виконують дії з цеглинками).

Ми взяли цеглинки в руки і поміняли їх місцями.

Потім міцно з'єднали їх і високо кидали вгору.

Раз-два, не зволікай, швиденько заховай!

«Музиканти»

Нам заграли сопілки: «Ду-ду-ду!».

Зазвучали барабани: «Ту-ту-ту!».

Ніжно зазвучали скрипки: «Ті-ті-ті!».

Піаніно заграло: «Ді-ді-ді!».

На гітарі ми зіграли: «Да-да-да!».

І в долоні заплескали: «Та-та-та!».

Самомасаж рук «Гусінь».

На маленьке деревце повзла гусінька.

Вона обплітала всі гілочки і не оминала жодного листочка...

А потім раптом покотилася, завертілася, закрутилася,

Заскакала, стрибнула вниз і зникла!

Нова українська школа реалізує свої завдання, використовуючи ігрові та діяльнісні методи навчання. Завдяки своїй універсальності, LEGO-технології дозволяють досягати бажаних результатів у роботі з учнями початкових класів.

Запитання для самоконтролю:

1. Що таке LEGO-технологія і які завдання вона може допомогти вирішити в навчанні молодших школярів?

2. Яким чином можна організувати роботу з учнями початкової школи, використовуючи цю технологію?
3. Яка роль вчителя в організації занять з LEGO?
4. На яких уроках і з якою метою можна застосовувати елементи LEGO-технологій?
5. Як можна використовувати вправи з LEGO під час ранкових зустрічей? Наведіть власні приклади.
6. Як можна сприяти розвитку мовлення дітей через вправи з LEGO? Поділіться своїми прикладами.
7. Чи можливо застосовувати ці технології під час вивчення математики? Запропонуйте свій варіант.
8. Які вправи можуть допомогти в розвитку пальчикової гімнастики?
9. Наведіть приклади організації хвилинок відпочинку для переключення уваги дітей з використанням LEGO.
10. Які особистісні якості та компетенції ви, як педагог, плануєте формувати у дітей за допомогою цієї технології?

Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи. Розвиток критичного мислення.

1. *Інтегроване навчання в початковій освіті.*
2. *Тематичний підхід до навчання та його впровадження в початковій школі.*
3. *Діяльнісний підхід до навчання. Розвиток критичного мислення та ротаційні моделі «Щоденні 3» і «Щоденні 5».*
4. *Технологія портфоліо*

Базові поняття: інтеграція, інтегроване навчання, тематичний підхід, міжпредметні зв'язки, діяльнісний підхід, критичне мислення, стратегії критичного мислення, ротаційні моделі, портфоліо учня, портфоліо педагога, форма спостереження, свідоцтво про досягнення.

1. Інтегроване навчання в початковій школі.

Мета якісної освіти у світі досягається через успішне впровадження інтегрованого навчання, яке базується на компетентнісному підході.

Інтеграція являє собою процес взаємодії, об'єднання, взаємовпливу, проникнення, зближення та відновлення єдності двох або більше систем. Результатом цього процесу є створення нової цілісної системи, що набуває нових властивостей і взаємозв'язків між оновленими елементами.

Інтеграцію можна розглядати як взаємодію між двома системами, що призводить до формування нової цілісності. У сфері освіти інтеграцію аналізують з різних точок зору, зокрема:

- ✓ як чинник розвитку освітніх систем;
- ✓ як різновид наукової інтеграції, що реалізується в рамках педагогічної теорії та практики;
- ✓ як вищу форму відображення єдності цілей, принципів, змісту, форм організації навчального та виховного процесів;

- ✓ як процес і результат взаємодії структурних елементів освітнього змісту, що супроводжується підвищенням системності та компактності знань учнів;
- ✓ як цілеспрямоване об'єднання, синтез відповідних навчальних дисциплін у самостійну систему з визначеним призначенням, що має на меті забезпечення цілісності знань та навичок.

В дидактиці інтеграцію одні науковці трактують як взаємозв'язок між змістом, методами та формами навчання, тоді як інші розглядають її як цілісний навчально-виховний процес або як різноманітні зв'язки між структурними елементами педагогічної системи.

На думку деяких дослідників, інтеграція в освіті полягає в організації процесу пізнання, що дозволяє учням застосовувати знання та навички, здобуті в школі, у реальних життєвих ситуаціях.

Інтегроване навчання – це підхід до освіти, який базується на комплексному сприйнятті знань.

У цьому контексті навчання розглядається не як набір окремих предметів, а як частина загальної картини світу. Вчителі стимулюють учнів знаходити зв'язки між різними дисциплінами та використовувати знання і навички з кількох освітніх сфер. Учнім необхідно мати можливості для інтеграції знань і навичок з різних предметів, а також для критичного аналізу того, як ці елементи взаємодіють між собою.

Інтеграція в навчальному процесі може відбуватися як в рамках одного предмета, так і між різними навчальними дисциплінами.

Коли вчитель налагоджує зв'язки між блоками навчальної інформації або окремими темами в межах одного навчального предмета, він здійснює внутрішньопредметну інтеграцію. Цей процес також відомий як послідовна інтеграція і його можна порівняти з ниткою, на яку нанизуються теми в певному логічному порядку. Під час послідовної внутрішньопредметної інтеграції вчитель повинен створити умови, за яких учні не лише вивчають теми, а й усвідомлюють зв'язки між ними. Якщо ж вчитель встановлює зв'язки між різними навчальними дисциплінами, він реалізує міжпредметну інтеграцію.

Освіта в Україні була зосереджена на предметах, тому основна увага приділялася інтеграції в межах окремих предметів. Перехід початкової освіти на новий рівень означає перехід від інтеграції в межах предметів до міжпредметної інтеграції. Інтегроване навчання є втіленням міжпредметної інтеграції навчального змісту.

Отже, *інтегроване навчання в рамках предметоцентричної освітньої системи* – це комплекс послідовних і взаємопов'язаних дій вчителя та учня, спрямованих на формування цілісного сприйняття світу учня шляхом об'єднання навчального матеріалу з різних освітніх галузей (предметів).

Інтегроване навчання дозволяє вчителям і учням «виходити» за межі окремих навчальних предметів, що сприяє формуванню у дітей цілісного сприйняття світу.

Учні зможуть:

- глибше зрозуміти суть об'єкта чи явища в контексті різних навчальних дисциплін та сформулювати цілісне уявлення про них;
- детальніше аналізувати ключові ідеї з різних перспектив;
- ефективніше оцінювати, як застосувати набуті знання та навички в реальних життєвих ситуаціях;
- розвивати системне мислення.

Впровадження інтегрованого навчання, *по-перше*, стосується рівня взаємодії між навчальними дисциплінами та глибини їхнього об'єднання в навчальному змісті; *по-друге*, це визначення методів, які можуть допомогти досягти цієї мети.

Основне питання, яке постає перед учителем на етапі впровадження міжпредметного інтегрованого навчання – це зв'язки між навчальними предметами (освітніми галузями).

Учителю необхідно відповісти на кілька запитань:

1. Яка частина навчального матеріалу з одного предмета буде пов'язана з матеріалом з іншого предмета?
2. З якою метою?
3. Яким чином?
4. В якій формі?
5. Як будуть використовуватися базові знання учнів з окремих предметів для усвідомлення та вирішення міждисциплінарних проблем?
6. Яким чином можна сформулювати взаємозв'язки між навчальними предметами (освітніми галузями)?

Зв'язки можуть бути встановлені на різних рівнях:

- змістовому;
- операційно-діяльнісному;
- ціннісно-смісловому.

Таким чином, можна виділити такі *види міжпредметної інтеграції*:

- контент-орієнтовану інтеграцію (інтеграцію на основі змісту навчальних предметів, також відому як тематична інтеграція);
- інтеграцію, спрямовану на формування способів дій (інтеграцію навичок);
- інтеграцію на ціннісно-смісловому рівні (інтеграцію перспектив).

Інтеграція навчальних предметів, орієнтована на контент, здійснюється через тематичне навчання. Це процес, що передбачає об'єднання знань з різних дисциплін навколо однієї спільної теми.

2. Тематичний підхід до навчання та його реалізація в початковій школі.

Ідея інтеграції в освіті є важливим досягненням дидактики, оскільки при успішному методичному впровадженні вона сприяє реалізації мети якісної освіти. Інтеграція дозволяє учням сформувати цілісне уявлення про вивчений об'єкт і розвиває міжпредметні компетентності.

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь, враховуючи вікові та індивідуальні психофізіологічні особливості і потреби, а також формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Отже, міжпредметна компетентність розвивається протягом усього навчального процесу і використовується учнем у різних навчальних предметах та освітніх сферах загалом.

Реформа сучасної освіти передбачає відмову від ізольованого викладання предметів і впровадження нових навчальних програм, які орієнтують освітній процес на інтегративний підхід, що сприяє розвитку та продуктивності.

У сучасній школі стало звичним **впровадження міжпредметної інтеграції**, яка *реалізується різними способами*:

- створення інтегрованих курсів – навчальних предметів, що поєднують знання з кількох освітніх галузей;
- впровадження навчальних проєктів;
- організація тематичних днів і тижнів;
- проведення інтегрованих та бінарних уроків;
- проведення уроків з міжпредметними зв'язками.

Завдяки багатостороннім міжпредметним зв'язкам створюється основа для розвитку в учнів навичок комплексного сприйняття проблем реального світу та різноманітних підходів до їх вирішення.

Міжпредметні зв'язки можуть бути як *горизонтальними*, так і *вертикальними*.

Горизонтальні міжпредметні зв'язки реалізуються, коли інтегровані предмети вивчаються окремо в часі (наприклад, протягом тижня або місяця).

Ось приклад: на уроці української мови вивчається словникове слово «папір», а на інших предметах – колекція різних видів паперу, виготовлення іграшок з нього, а також дослідження паперу та технологічний процес його виробництва.

Вертикальний міжпредметний зв'язок можна спостерігати, коли інтегровані предмети вивчаються в близькій часовій рамці (протягом одного уроку або одного дня).

Учитель планує одну тему на один урок, залучаючи інформацію та методи з інших предметів, спираючись на вже сформовані в учнів уміння та навички, а

також на різні форми подання навчального матеріалу. Наприклад, під час вивчення теми «Водойми України» він використовує знання з української мови (правила написання власних назв), літературного читання (вірші про водойми), основ здоров'я (правила безпечної поведінки на воді) тощо.

Переваги міжпредметної інтеграції для учнів:

- більш чітке розуміння мети кожного предмета в різних контекстах;
- глибше осмислення теми завдяки її вивченню з різних перспектив;
- краще усвідомлення комплексного підходу, що демонструє зв'язок між предметами, навичками, ідеями та різними точками зору в реальному світі;
- покращення навичок системного мислення.

Вчитель, який планує тематичне навчання, повинен чітко уявляти, якого результату він прагне досягти.

- плануючи тематичний день, вчитель, немов творець, формує живий організм із навчального матеріалу різних предметів, забезпечуючи його функціонування як єдину систему.
- в рамках тематичних днів об'єднуються знання з різних навчальних дисциплін навколо однієї проблеми, що сприяє інформаційному та емоційному збагаченню сприйняття, мислення та почуттів учнів.
- процес інтеграції вимагає дотримання певних умов:
- об'єкти дослідження мають бути однаковими або досить схожими (в такому випадку ми розглядаємо об'єкт з різних аспектів, використовуючи матеріал з різних дисциплін);
- в навчальних предметах зазвичай застосовуються подібні або близькі методи дослідження явищ (тоді ми демонструємо способи пізнання реальності на прикладах з різних предметів);
- те, що вивчається, підпорядковується загальним закономірностям, які розглядаються на уроці (тобто ми узагальнюємо матеріал з різних дисциплін і пізнаємо складнішу систему).

Підготовка до тематичного дня та розробка інтелект-картки.

Під час підготовки вчитель може створити *інтелект-карту* (ментальну карту, карту пам'яті, діаграму зв'язків тощо) – це метод організації концепцій за допомогою графічного зображення.

✓ *Крок 1. Зосередьтеся на основному понятті!*

Виберіть тему для тематичного дня та сформулюйте її одним словом або словосполученням. Наприклад: «Папір».

✓ *Крок 2. Розпочніть з центру.*

Запишіть центральне поняття – назву об'єкта чи явища, для якого ви будете створювати карту, у центрі аркуша. Можна також намалювати малюнок, що ілюструє це поняття.

✓ *Крок 3. Записуйте ключові слова за годинниковою стрілкою.*

Заповнюйте карту ключовими словами, які відображають суть інформації та ідей, рухаючись за годинниковою стрілкою, починаючи з правого верхнього кута.

✓ *Крок 4. Зв'яжуйте думки!*

Використання сполучних гілок допомагає нашому мозку швидше структурувати інформацію та формувати цілісний образ.

✓ *Крок 5. Додавайте нові ідеї.*

Нові асоціації, які виникають, можна записувати на додаткових гілках карти або в коментарях навколо об'єктів карти, наприклад, на стікерах.

Методичне опрацювання інтелект-карти

Накрийте інтелект-карту тонким папером або скористайтесь стікерами, щоб коротко записати на обраних вами частинах для тематичного дня такі пункти:

- назва предмета;
- програмні завдання;
- вправа або завдання для учнів;
- необхідні ресурси.

Готуючись до тематичного дня за допомогою власноруч створеної інтелект-карти, вчитель може:

1. Відстежувати виконані та невиконані завдання. Учитель отримує загальну картину, не губиться в деталях і чітко уявляє свої плани.
2. Коригувати свій план. Часто вчитель складає багато завдань, які виявляються неможливими для виконання. На етапі планування виникає потреба вносити корективи, щоб зробити план більш реалістичним. Інтелект-карта дозволяє виявити менш важливі елементи і видалити їх. Після складання плану дня та його перегляду, вчитель часто усвідомлює, що забув включити деякі важливі складові. План дає можливість швидко провести ротацію: побачити, що потрібно додати, а що – прибрати.
3. Планувати послідовність своїх дій для підготовки до тематичного дня та контролювати виконання запланованих завдань. Визначаємо пріоритети. Важливі завдання слід виділяти на карті, щоб чітко розуміти їхню першочерговість. Слідкуємо за виконанням: що вже зроблено, а що ще ні.

Нанісши позначки на карті, вчитель отримує наочне уявлення про виконану роботу.

4. Оцінюємо час, необхідний для реалізації кожного з етапів.

3. Діяльнісний підхід до навчання. Критичне мислення та ротаційні моделі «Щоденні 3», «Щоденні 5».

Діяльнісний підхід втілюється через використання однакових методів на уроках різних навчальних предметів або шляхом організації інтегрованої діяльності на інтегрованих уроках, а також протягом навчального дня без чітко визначених меж між уроками.

На думку авторів технології «Читання і письмо для розвитку критичного мислення» Джінні Стіл, Курта Мередіта і Чарльза Темпла, критичне мислення є складним ментальним процесом, який починається з отримання інформації і завершується ухваленням рішення.

Фундатор Інституту критичного мислення США Метью Ліпман вважає, що критичне мислення – це «вміле і відповідальне мислення, яке дозволяє людині формулювати надійні та вірогідні судження, оскільки базується на певних критеріях, самокоригується і виникає з конкретного контексту». Діяльнісний підхід втілюється через використання однакових методів на уроках різних навчальних предметів або шляхом організації інтегрованої діяльності на інтегрованих уроках, а також протягом навчального дня без чітко визначених меж між уроками.

Науковці визначають ключові вміння особи, яка володіє критичним мисленням:

- Оцінює достовірність джерел інформації.
- Виділяє необхідну інформацію та обробляє її.
- Аналізує та оцінює власні або чужі висловлювання, припущення, висновки, аргументи, гіпотези та переконання.
- Ставить запитання для отримання більш точної інформації або її перевірки.
- Розглядає проблеми з різних перспектив та порівнює різні позиції і підходи до їх вирішення.
- Висловлює власну думку, вміло обираючи мовленнєві засоби для формулювання своїх ідей.
- Приймає обґрунтовані рішення.

Для розвитку критичного мислення у молодших школярів *учителю слід:*

- 1) виділити час і створити умови для його застосування;
- 2) дозволити учням вільно розмірковувати;
- 3) приймати різноманітні ідеї та думки;
- 4) сприяти активній участі учнів у навчальному процесі;

- 5) забезпечити безпечне середовище, вільне від насмішок;
- 6) вірити в здатність кожного учня формулювати критичні судження;
- 7) цінувати критичні міркування учнів.

Для **розвитку критичного мислення** учні повинні:

- зміцнювати свою впевненість і усвідомлювати цінність власних думок та ідей;
- активно залучатися до навчального процесу;
- виявляти повагу до різних точок зору;
- бути готовими висловлювати свої думки та заперечувати чужі судження.

Існують різні **стратегії для розвитку критичного мислення**, такі як *мозкова атака*, *асоціативний куц* (*гронування*), *кубування* та інші.

«Мозкова атака»

Головна мета «мозкової атаки» – зібрати якомога більше ідей, звільняючи учасників обговорення від стереотипів і звичних схем мислення. Цю методику застосовують для генерації великої кількості ідей, які допоможуть вирішити конкретну проблему або зібрати інформацію з певної теми. Учням пропонується пригадати все, що вони знають або вважають, що знають, про обрану тему. Обов'язковою умовою є фіксація всіх ідей, навіть тих, що можуть здаватися суперечливими, а також відсутність оцінювання ідей під час обговорення, з подальшою класифікацією ідей після його завершення.

«Мозкову атаку» можна проводити в різних форматах: фронтально з усім класом, коли вчитель записує ідеї на дошці (цей метод економить час на уроці), а також індивідуально, в парах або групах. Після завершення «мозкової атаки» вчитель повідомляє, з якою інформацією учні повинні ознайомитися під час уроку. Аналізуючи висловлені учнями думки з теми, вчитель може визначити, який навчальний матеріал вони засвоїли добре, а яка інформація залишилася поза їхньою увагою. Важливо зазначити, що під час «мозкової атаки» запитання не ставлять! Учні повинні самостійно пригадати все, що знають з теми, у тому порядку та обсязі, на який здатні.

Цей метод також використовується для вирішення проблемних питань. У такому випадку «мозкова атака» має іншу мету і, відповідно, інший результат.

«Асоціативний куц»

«Асоціативний куц» (*гронування*) – це стратегія, яка використовується для «входження» в тему, що буде розглядатися далі. На відміну від «мозкової атаки», де учасники діляться знаннями про конкретну тему (згадайте, що ви ЗНАЄТЕ), метод «гронування» заохочує учнів вільно та відкрито висловлювати свої думки, почуття, емоції та ставлення до певного предмета, образу чи теми.

Таким чином, метод «гронування» сприяє розвитку нелінійного, асоціативного мислення.

«Кубування»

«Кубування» — це навчальна стратегія, яка спрощує вивчення різних аспектів теми (автори Грегорі Кован і Елізабет Кован, 1980 р.). Цей метод передбачає використання кубика, який можна виготовити самостійно з міцного картону або обклеїти папером. На кожній грані кубика розміщені такі вказівки:

1. Опишіть.
2. Порівняйте.
3. Встановіть асоціації.
4. Проаналізуйте.
5. Знайдіть застосування.
6. Запропонуйте аргументи «за» або «проти».

При використанні цієї стратегії важливо пам'ятати, що порядок завдань передбачає поступовий перехід від простіших до складніших завдань з точки зору мисленнєвої діяльності. У початкових класах доцільно пояснювати учням, що від них очікується, використовуючи зрозумілі для них формулювання. Деякі вчителі застосовують кубик для завдань, які не вимагають критичного мислення. Це запитання репродуктивного характеру, що стосуються згадування інформації. Наприклад, на гранях куба для аналізу слова «веселий» зазначено: частина мови, початкова форма, число тощо. Хоча атрибут стратегії – кубик – присутній, насправді це звичайна репродуктивна вправа.

Як пояснити дітям складні слова?

При формулюванні запитань для учнів початкової школи можна використовувати такі варіанти:

- Як це виглядає? (Замість «Опиши це»)
- На що це схоже і чим відрізняється? (Замість «Порівняй це»)
- Про що це змушує тебе думати? (Замість «Які в тебе виникають асоціації?»)
- З чого це зроблено? (Замість «Проаналізуй це»)
- Як би ти це використав? (Замість «Знайди цьому застосування»)
- Це добре чи погано? Чому? (Замість «Наведи аргументи —за та —проти»)

Знаємо – хочемо знати – дізналися (таблиця «ЗХД»)

Маємо знання – прагнемо дізнатися більше – отримали нову інформацію.

Ця стратегія передбачає:

- ✓ що учні аналізують свої знання з теми, яка буде розглянута на уроці;
- ✓ формулюють запитання, що відображають їхню зацікавленість у певних аспектах теми;
- ✓ роблять короткий запис інформації з теми, а також планують свої подальші кроки у навчанні.

Ротаційні моделі «Щоденні 5» та «Щоденні 3»

Ротаційні моделі «Щоденні 5» (для читання і письма) та «Щоденні 3» (для математики) є щоденними активностями, які допомагають дітям розвивати самостійність у читанні, письмі та математиці, в той час як вчитель має можливість працювати з учнями індивідуально або в малих групах. Важливо навчити учнів бути самостійними, що вимагає довіри, поваги, спільної роботи, можливості вибору та відповідальності. Змістовне навчання передбачає взаємоповагу між вчителем і учнями. Для цього потрібен час, щоб встановити довіру та навчитися проявляти повагу. Оволодіння цими якостями є основою, на якій ґрунтуються всі інші елементи навчального процесу. Кожна дитина заслуговує на довіру та повагу. Необхідно вкласти значні зусилля в створення та підтримку здорової і комфортної атмосфери в класі. Довіра та повага сприяють формуванню сприятливого навчального середовища, де кожен учень відчуває турботу. Це починається зі знайомства в перші дні навчання і реалізується через спільну розробку розкладу, колективне створення правил класу, групові заняття з розвитку мовлення, а також через спільне читання та ілюстрування історій. Відчуття спільноти спонукає учнів вимагати відповідальності від інших у питаннях поведінки, навчання, поваги та доброти.

Це потужний, надихаючий елемент, який також є однією з ключових складових моделі «Щоденні 5». Дослідження свідчать, що мотивація підвищується, коли учні мають можливість обирати предмети навчання та коли вони відчувають, що мають певну автономію або контроль над своїм навчальним процесом. Учні демонструють відповідальність, коли контролюють свій голос і не заважають роботі класу. Вони вміють самостійно обирати та повертати на місце всі необхідні матеріали для читання, письма та математики. Самостійність є основою відповідальності учнів.

Кен Вессон, фахівець у сфері «Нейронауки в освіті» (США), встановив прямий зв'язок між віком учнів і тривалістю навчального заняття: середній вік учнів відповідає середній кількості хвилин, протягом яких вони здатні зосереджувати увагу під час пояснень вчителя. Протягом дня діти працюють у групах, виконуючи завдання, які можуть бути заплановані вчителем або обрані самими учнями, в межах відведеного часу (5-15 хвилин). Для різних видів діяльності в класі виділені спеціальні місця (наприклад, парти розташовані по чотири, і кожна четвірка має своє завдання, а необхідні матеріали для його виконання знаходяться саме на цих партах). Під час перерв діти переміщуються, що забезпечує можливість для фізичного та інтелектуального відпочинку. Під час реалізації моделей «Щоденні 5» та «Щоденні 3» важливо здійснювати численні переходи між навчальними блоками — це один із ключових елементів, що сприяє успіху цієї системи. Фактично, ці переходи розбивають навчальний блок на менші підблоки, які легше сприймаються учнями. Вони відбуваються в

моменти, коли учні відчують потребу в русі. Замість використання голосу, вчитель застосовує маленькі дзвоники, щоб сигналізувати про закінчення етапу та вказати учням, що потрібно повернутися до місця збору. У перший день навчального року важливо навчити дітей, як збиратися разом, коли вони чують дзвоник, а також попросити їх продемонструвати свої дії на практиці. Слід пояснити мету цього сигналу: «Діти, будь ласка, зверніть увагу на цей звук (дзвонимо у дзвоник). Протягом року ми будемо використовувати цей звук, щоб привернути вашу увагу або коли нам потрібно зібрати весь клас разом».

Я-схеми

Важливим елементом моделей «Щоденні 5» та «Щоденні 3» є створення в класі «Я-схем» з прикладами бажаної поведінки. Ці схеми будуть зберігатися протягом усього навчального року, що дозволить вам постійно звертатися до них, коли потрібно повторити певні моделі поведінки або коли до класу приєднуються нові учні. Тому «Я-схеми» слід розміщувати на постійній поверхні, наприклад, на стенді з папером або на дошці. Не всі учні можуть однаково розвивати витривалість. Деяким з них потрібна додаткова підтримка у вигляді інструментів, які будуть під рукою в разі потреби. Серед таких інструментів можна виділити піщані таймери на 60, 90 та 120 секунд, маленькі коробки з дрібничками, конструктори та Lego, секундоміри для старших учнів, а також альтернативні матеріали для читання, такі як серія дитячих енциклопедій або Книга рекордів Гіннеса.

Для самостійного читання учням необхідно мати в розпорядженні багато книг, які зберігаються у спеціальних книжкових ящиках. Книжковим ящиком може бути коробка для журналів, пластиковий пакет на блискавці, пластикова ємність або навіть коробка з-під пластівців, обклеєна самоклеєним папером. Кожна дитина має свій власний книжковий ящик, в якому може бути від 3 до 10 книг. Учні-початківці зазвичай мають 8-10 книг, тоді як більш досвідчені читачі можуть мати одну-дві книги з ілюстраціями, журнал або навіть газету.

Для створення сприятливої атмосфери в класі, яка підтримує навчання та розвиток самостійності дітей, важливими є два елементи: місце для загального збору учнів та вступні уроки (уроки, які проводять на початку кожної діяльності в рамках програми *Щоденні 5, 3*).

Місце для загального збору учнів — це просторий відкритий простір, достатній для того, щоб усі учні могли сісти на підлогу. Тому важливо, щоб у цій зоні класу був килим. Тут також розташовані стенд або дошка для проведення вступних уроків, а також «Я-схеми» та інші навчальні матеріали, які вчитель вважає корисними.

Коли представлено один із видів діяльності з моделей «Щоденні 5» і «Щоденні 3», клас збирається разом для створення опорної схеми, відомої як «Я-схема» (я — для вираження самостійності).

Усі учні обговорюють поведінку вчителя та учнів під час «Щоденні 5» і «Щоденні 3», а результати обговорення записують у схему. «Я-схеми» розміщуються в класі на видному місці, щоб учні могли до них повертатися протягом навчального року.

Щоб створити комфортне середовище, яке спонукатиме учнів займатися читанням протягом тривалого часу, варто подбати про такі предмети та меблі:

- подушки для сидіння на підлозі;
- звичайні столи зі стільцями;
- килимки для відпочинку;
- кілька окремих стільців для можливості усамітнення та концентрації.

«Щоденні 5»

Основними складовими (етапами, видами діяльності) ротаційної моделі «Щоденні 5» є:

1. Читання (для себе).
2. Письмо (для себе).
3. Читання для когось.
4. Робота зі словами.
5. Слухання.

Ротаційна модель «Щоденні 5» створена з метою навчити учнів розвивати власну витривалість і самостійність під час виконання кожного з її елементів, що забезпечує їх активну участь у читанні та письмі протягом тривалого часу. Ця модель пропонує різноманітні види діяльності, які підвищують мотивацію та інтелектуальну зайнятість учнів. Запроваджуючи «Щоденні 5», незалежно від того, чи це на початку навчального року, чи в його середині, важливо почати з діяльності «Читання (для себе)». Перші тижні навчання задають тон для всього навчального року. Це критично важливий період. Якщо вчитель подає матеріал повільно та уважно, це стає визначальним для подальшого навчання.

«Щоденні 3»

Основними складовими (етапами, видами діяльності) ротаційної моделі «Щоденні 3» є:

1. Самостійна математика.
2. Спільна математика.
3. Математичне письмо.

Складові «Самостійна математика» та «Спільна математика» передбачають використання кінестетичних практик і ґрунтуються на роботі з маніпулятивними матеріалами. Ця діяльність залучає дітей до математичних ігор, як індивідуальних, так і в парі, а також спонукає їх брати участь у розв'язанні проблем, використовуючи інструменти для лічби або ігрові матеріали. На початку нового математичного блоку ця діяльність в основному

полягає у повторенні попереднього навчального матеріалу. Це дозволяє учням продовжувати вивчення вже викладеного і демонструє, що ми не забуваємо про раніше вивчене, навіть коли розпочинаємо нову тему. Ці елементи можуть також включати використання комп'ютерів, калькуляторів або планшетів для самостійної роботи. Компонент «*Математичне письмо*» – це час, коли учні висловлюють свої думки та розуміння, працюючи над конкретними математичними завданнями або змістом: виразами, цифрами, числами, задачами, а іноді навіть створюють власні завдання.

Реформа освіти в Україні передбачає впровадження інтегративного підходу, орієнтованого на розвиток і продуктивність. Інтеграція розглядається як об'єднання різних компонентів навчальних об'єктів в єдине ціле. Це дозволяє учням сформувати цілісне уявлення про предмет, а також розвивати міжпредметну компетентність через тематичний і діяльнісний підходи до навчання. У сучасному світі особливу роль відіграє критичне мислення, яке сприяє ефективному вирішенню багатьох проблем.

4. *Технологія портфоліо*

Однією з ключових технологій оцінювання в початковій школі є портфоліо, яке відрізняється від традиційних методів тим, що надає вчителю обґрунтовану інформацію про процес і результати навчальної діяльності учня, а також дозволяє здійснювати власні оцінні судження щодо результатів своєї роботи.

Портфоліо з'явилося в світовій освітній практиці в 1990-х роках як інноваційна форма оцінювання та накопичення інформації. Воно вважається «аутентичним» і найбільш наближеним до реального оцінювання, оскільки акцентує увагу не лише на процесі оцінювання, а й на самооцінюванні.

Портфоліо – це засіб, який ілюструє досягнення дитини. Педагог може використовувати дані з портфоліо для розробки подальших планів роботи, адже важливо спочатку знати, що вже вміє дитина, щоб ефективно планувати наступні кроки. Завдяки інформації з портфоліо, педагог також може виявити сильні та слабкі сторони дитини, зрозуміти її процес мислення, а також відстежити прогрес у засвоєнні навичок. Портфоліо зазвичай має візуальну форму, часто у вигляді спеціальної папки.

Проте його вміст не обмежується лише колекцією учнівських робіт.

Портфоліо – це ретельно спланована та організована добірка матеріалів і документів, яка демонструє зусилля, прогрес і досягнення учнів у різних сферах. Воно може включати роботи, які оцінюються вчителем, дитиною та батьками, і є постійним процесом. Портфоліо фіксує індивідуальні досягнення учнів, відображаючи їх сильні сторони та потреби. Завдяки портфоліо можна

зрозуміти хід мислення дитини та спланувати відповідні стратегії і методи роботи з нею.

Виділяють *три основні типи портфоліо*, кожен з яких має свої переваги та недоліки:

Робоче (загальне) портфоліо: його створення передбачає участь вчителя, учня та батьків. У процесі формування підбираються актуальні роботи та зразки підсумкових проєктів.

Технологія портфоліо сприяє досягненню таких цілей:

- поєднання кількісних і якісних оцінок;
- аналіз прогресу розвитку дитини за певний період, включаючи вдосконалення конкретних навичок (наприклад, вміння користуватися ножицями або навички письма);
- надання учням можливості брати участь в оцінюванні своїх робіт;
- забезпечення інформацією для вчителів, батьків, учнів та інших зацікавлених осіб про прогрес учнів та види навчальної діяльності;
- створення основи для оцінки та розробки навчальної програми;
- формування критеріїв оцінювання учнівської успішності на основі різних джерел;
- допомога педагогам у визначенні індивідуальних цілей для кожної дитини.

Перевагами цього типу портфоліо є те, що воно найкраще відображає щоденний прогрес розвитку дитини. Однак, його недоліком є можливість накопичення великої кількості різних зразків робіт, що може призвести до ситуації, коли лише педагог відповідає за його наповнення. Щоб уникнути цього, важливо зберігати портфоліо в доступному для дитини місці.

Демонстраційне (учнівське) портфоліо складається лише з найкращих робіт, які обирає сам учень. Цей тип портфоліо є потужним стимулом для дитини, адже він спонукає її виконувати завдання, що відображають її найкращі здібності. Однак, слабкою стороною демонстраційного портфоліо є те, що воно часто не відображає щоденну діяльність дитини. Наприклад, для учнів з особливими освітніми потребами таке портфоліо може не вказувати на їхні слабкі сторони та сфери, де потрібна додаткова підтримка.

Портфоліо вчителя включає контрольні (тестові) завдання та зразки робіт, обрані самим педагогом. У вчительському портфоліо містяться результати навчальної діяльності, які відображають її динаміку, а не лише абсолютні оцінки. Наприклад,

- ✓ розділ «Досягнення учня в навчанні» (сторінки: «Навчання грамоти», «Письмо», «Математика») може містити графіки швидкості читання, а

також навчальні досягнення, зафіксовані у вигляді дробу (де знаменник вказує на кількість помилок, допущених учнем у попередній роботі, а чисельник – на кількість помилок у цій роботі).

- ✓ у розділі *«Соціальна компетентність учня»* вчитель може фіксувати особливості взаємодії учня з однокласниками, а також його спілкування з однолітками та дорослими. Важливо зазначати фактори, які можуть ускладнювати соціалізацію (такі як поведінкові особливості та комунікативні навички), а також позитивні аспекти, які сприяють покращенню соціальних контактів дитини.
- ✓ розділ *«Суспільна робота учня»* може містити список завдань, які учень виконує в класі та школі.
- ✓ у розділі *«Творчі роботи»* можуть бути представлені як самі роботи учня, що не увійшли до портфоліо, так і фотографії цих робіт.

Часто педагоги використовують елементи всіх трьох видів портфоліо одночасно. Кожен навчальний заклад і вчитель повинні знайти найбільш ефективний спосіб, щоб краще зрозуміти дитину та задовольнити її додаткові потреби.

На сьогоднішній день не існує чітко визначених правил і вимог щодо структури портфоліо учня початкової школи. Проте рекомендується використовувати наступний перелік розділів, які допоможуть досягти поставлених цілей:

- I. Титульний аркуш «Це Я».** На цьому аркуші вказуються адреса та назва навчального закладу, а також прізвище, ім'я та по батькові учня і його клас. За бажанням, можна додати фотографію учня.
- II. «Мої фотографії».** У цьому розділі портфоліо можна розмістити як сімейні, так і особисті фотографії учня.
- III. «Моя сім'я».** Тут надається інформація про склад сім'ї учня. Цей розділ можна присвятити найближчим людям, таким як батьки, брати, сестри, бабусі та дідуся, доповнивши його відповідними фотографіями.
- IV. «Що я вмію і люблю робити».** Цей розділ дозволяє продемонструвати навички та захоплення учня. У підрозділі *«Я вмію робити»* рекомендується зазначити найбільш значущі досягнення, які можуть не бути пов'язаними з навчанням. Наприклад, якщо дитина цього літа навчилася плавати, це стане значним досягненням для учнів 1-го або 2-го класу. У розділі *«Я люблю робити»* наводяться відомості про інтереси та захоплення учня, а в розділі *«Мої захоплення»* зазначаються конкретні хобі дитини. Було б чудово, якби ці захоплення мали

практичну основу і були представлені у вигляді оригінальних виробів або аплікацій. Ця інформація може стати в нагоді педагогам у процесі навчання, допомагаючи розвивати здібності дитини, а також сприятиме учневі у пошуку однодумців і друзів серед однокласників.

- V. **«Мій режим дня».** Цей розділ портфоліо допомагає учневі розвивати навички планування. Рекомендується, щоб учень самостійно заповнив поля цієї форми, а вчитель потім допоможе організувати інформацію за часом виконання різних справ. Корисно буде роздрукувати цей лист портфоліо та повісити його вдома поруч із робочим місцем учня. Було б цікаво, якщо в розділі *«Моя улюблена їжа»* учень не лише вкаже свої смакові вподобання, а й додасть кілька рецептів.
- VI. **«Мої досягнення і плани».** Цей розділ надає педагогам можливість оцінити сильні сторони учня, зрозуміти його прагнення до отримання додаткових знань і навичок, а також виявити, чи має учень вже сформований план дій. Послідовне виконання цього плану допоможе йому досягти поставлених цілей. На сторінці *«Мої досягнення»* фіксуються всі результати досягнень дитини, включаючи інформацію про те, що, де і коли відбулося, а також додаються подяки та грамоти, якщо такі є.
- VII. **«Моя участь у гуртках, секціях та клубах».** У цьому розділі слід зазначити назву гуртка, секції або клубу, а також назву установи, де проходять заняття, і період, протягом якого учень брав або бере участь у діяльності цих організацій.
- VIII. **«Моя творчість» (літературні роботи).** Цей розділ не є обов'язковим. У початкових класах рівень літературної освіти зазвичай ще не дозволяє учням створювати вірші чи оповідання, хоча можуть бути й винятки
- IX. **«Мої малюнки»** ви можете вставити малюнки учня або роздрукувати лист цього розділу, щоб попросити дитину щось намалювати.
- X. **«Мої успіхи в навчанні» (роботи, які дитина обирає самостійно).** Портфоліо повинно бути максимально орієнтованим на дитину. Коли їй надається можливість вибирати свої роботи, це створює ситуацію, в якій дитина сама визначає критерії оцінювання. Розуміючи мету зберігання тієї чи іншої роботи, діти починають усвідомлювати її характеристики.

Портфоліо може включати різноманітні роботи, які додають педагоги, учні та батьки: зразки письмових робіт, малюнки, фотографії, спостереження, списки прочитаних книг, коментарі тощо.

Сучасний освітній процес, спрямований на формування компетентностей, вимагає перегляду основних підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів. Міністерство освіти і науки України видало методичні рекомендації щодо оцінювання учнів початкової школи. Наразі використовуються методи та форми оцінювання, які акцентують увагу на знаннях і вміннях учнів. Ці якісні зміни повинні бути усвідомлені здобувачами педагогічної освіти, щоб вони могли використовувати їх у своїй майбутній практиці.

Запитання для самоконтролю:

1. Визначте терміни «інтеграція» та «інтегроване навчання».
2. Які основні відмінності між внутрішньопредметною та міжпредметною інтеграцією? Яка з цих форм є більш значущою в сучасній освіті і чому?
3. Які існують види міжпредметної інтеграції? На які аспекти орієнтується кожен з цих видів?
4. Як реалізується міжпредметна інтеграція змісту навчання в початковій школі?
5. Які існують види міжпредметних зв'язків? Які переваги має міжпредметна інтеграція для молодших школярів?
6. Як вчитель може організувати тематичний день за допомогою інтелектуальної карти?
7. Що таке критичне мислення і чому важливо навчати дітей цьому навику?
8. Перерахуйте та охарактеризуйте стратегії розвитку критичного мислення.
9. Які основні принципи ротаційних моделей «Щоденні 3» та «Щоденні 5»? Які компоненти їх складають?
10. Які стратегії підтримують ротаційні моделі «Щоденні 3» та «Щоденні 5»?
11. Які типи портфоліо використовують вчителі початкових класів? Яке їхнє значення для учнів та вчителів?
12. Опишіть структуру учнівського портфоліо. Запропонуйте свої елементи для портфоліо учня та вчителя.

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ

- ❖ **Базовий навчальний план початкової освіти** – документ, який визначає загальний обсяг навчального навантаження здобувачів освіти та дає цілісне уявлення про зміст і структуру початкової освіти, встановлює погодинне співвідношення між освітніми галузями за роками навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження здобувачів освіти та загальну щорічну кількість годин за освітніми галузями.
- ❖ **Державний стандарт початкової освіти** – документ, який визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів освіти, загальний обсяг навчального навантаження у базовому навчальному плані початкової освіти та форму державної атестації.
- ❖ **Інклюзія** – це процес реального включення осіб з особливими потребами в активне суспільне життя.
- ❖ **Інклюзивне навчання** – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципі недискримінації, врахуванні багатоманітності людини, ефективному залученні та включенні до освітнього процесу всіх його учасників.
- ❖ **Інклюзивне освітнє середовище** – це сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей
- ❖ **Інновації** – зміни всередині системи. У педагогічній інтерпретації інновації означають нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток (перебіг) і результати освітнього процесу.
- ❖ **Інноваційне навчання** – процес і результат такої навчальної та освітньої діяльності, яка заохочує введення інноваційних змін в існуючу культуру, соціальне середовище.
- ❖ **Інноваційний потенціал педагога** – сукупність соціокультурних і творчих характеристик його особистості. Готовність до удосконалення власної педагогічної діяльності, бажання і можливості розвивати свої інтереси, уявлення, здатність шукати і віднаходити власні нетрадиційні шляхи оптимізації освітнього процесу.
- ❖ **Інтеграція** – процес взаємодії, об'єднання, взаємопроникнення, взаємовпливу, взаємозближення, відновлення єдності двох або більше систем, результатом якого є утворення нової цілісної системи, що

набуває нових властивостей і взаємозв'язків між основними елементами системи.

- ❖ **Інтегроване навчання** – підхід до навчання, за якого вчителі заохочують учнів до здійснення взаємозв'язків між навчальними предметами, спираючись на знання і навички, отримані в рамках кількох предметних галузей. В учнів створюється цілісне уявлення про поняття, формується компетентність на міжпредметному рівні.
- ❖ **Компетентність** – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.
- ❖ **Концепція** – система доказів певного положення, система поглядів на те чи інше явище.
- ❖ **Концепція «Нова українська школа»** – документ, який пояснює ідеологію змін в освіті України.
- ❖ **Критичне мислення** – мислення, що дає змогу людині формувати надійні вірогідні судження.
- ❖ **Навчальний план закладу освіти** – нормативний документ, який розробляють на основі типового навчального плану, затвердженого МОН України, в якому конкретизується варіативна складова базового навчального плану (години, які можна використати додатково).
- ❖ **Навчальна програма предмета** – нормативний документ, який створюють учителі на основі Державного стандарту початкової освіти або за зразком типової освітньої програми.
- ❖ **Нова українська школа** – ключова реформа Міністерства освіти і науки України.
- ❖ **Освіта** — цілеспрямована пізнавальна діяльність людей з отримання знань, умінь та навичок або щодо їх вдосконалення.
- ❖ **Освітнє середовище** у початкових класах – це безпечне місце де відбувається основна навчальна діяльність молодших школярів та діти відчуватимуть себе захищеними.
- ❖ **Освітня галузь** – складник змісту освіти, що відображає певну сферу вивчення або об'єднує споріднені сфери. Цілі освітньої галузі окреслюють уміння, розвиток яких передбачений освітньою галуззю.
- ❖ **Освітня програма** – нормативний документ, у якому подано комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань та ін.), спланованих для досягнення визначених результатів навчання.

- ❖ **Освітня технологія** – відображає загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору.
- ❖ **Особа з особливими освітніми потребами** – це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту
- ❖ **Самооцінка** – ставлення людини до своїх здібностей, можливостей, особистісних якостей, а також до зовнішності.
- ❖ **Сучасний вчитель** – це професіонал, який знаходиться у постійному творчому пошуку та конкурентоспроможний.
- ❖ **Педагогічна технологія** – система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, яка побудована на науковій освіті, запрограмована в час і в просторі і приводить до належних результатів. Вона функціонує як наука, що досліджує найраціональніші шляхи навчання, і як система способів, принципів і регуляторів, які застосовуються у навчанні, і як реальний процес навчання.
- ❖ **Портфоліо** – цілеспрямоване збирання робіт учня, які відображають його зусилля, прогрес та досягнення у різних сферах розвитку.
- ❖ **Ранкова зустріч** – це запланована, структурована зустріч учнів з учителем на початку дня, яка займає важливе місце в діяльності класу, де панує атмосфера піклування та відповідальності.
- ❖ **Ротаційні моделі «Щоденні 5» (читання і письмо) і «Щоденні 3» (математика)** – це щоденні діяльності, виконуючи які діти навчаються бути самостійними під час читання, письма й математики, в той час, як учитель має можливість працювати з учнями індивідуально та у малих групах.
- ❖ **Технологія навчання (виховання)** – технологія, яка моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу в межах відповідного навчального предмета, теми, питання.
- ❖ **Технології ігрові** – велика група методів і прийомів організації педагогічного процесу у формі різних педагогічних ігор, ознаками якої є чітко поставлена мета навчання й відповідні їй педагогічні результати, що можуть бути обґрунтовані, виокремлені у види й характеризуються навчально-пізнавальною спрямованістю.
- ❖ **Технологічний підхід до навчання** – це підхід, який включає загальні цілі і зміст навчання, навчальні цілі, навчання, оцінку.
- ❖ **Технології нові інформаційні (НІТ)** – сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі й подання інформації, що розширює знання людей і розвиває їхні

можливості щодо керування технічними й соціальними проблемами. Складовими НІТ є засоби й методи.

- ❖ **Технологія групової навчальної діяльності** – форма організації навчання в малих групах учнів, які об'єднані загальною навчальною метою при опосередкованому керівництві вчителем й у співпраці з учнями.
- ❖ **Технологія проєктна** – діяльність, яка передбачає розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь проблеми з запровадження різноманітних методів, засобів навчання, інтегрування знань, умінь із різних галузей науки. Педагог створює умови для набуття учнем індивідуального досвіду проєктної діяльності.
- ❖ **Технологія розвивального навчання** – процес навчальної діяльності учнів, у ході якого кожна дитина самостійно або з допомогою вчителя засвоює навчальний матеріал, творчо застосовує його у нестандартних ситуаціях та свідомо запам'ятовує для подальшого навчання.
- ❖ **Технологія «Читання і письмо для розвитку критичного мислення» (ЧПКМ)** – спосіб засвоєння навчального матеріалу, який створено для забезпечення потреби школи в організації активного навчання та забезпечення розвитку критичного мислення учнів на уроках читання та письма.
- ❖ **Технологія формування творчої особистості** – технологія в якій наявні три складові інтелектуальної діяльності, спрямовані на засвоєння чогось принципово нового: високого рівня сформованості елементарних пізнавальних процесів; високого рівня активного мислення; високого рівня організованості й цілеспрямованості пізнавальних процесів.
- ❖ **Типовий навчальний план** – нормативний документ, який розподіляє час між навчальними предметами, курсами згідно із співвідношенням між освітніми галузями, яке визначене базовим навчальним планом та відображає інтеграцію різних освітніх галузей.
- ❖ **Типова освітня програма** – нормативний документ, який окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти.
- ❖ **Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів** – це оцінювання, за яким відстежується особистісний розвиток дитини та

перебіг опановування нею навчального досвіду як основи компетентності.

- ❖ **Якість початкової освіти** – інтегральна характеристика функціонування системи, що відображає ступінь відповідності досягнутих освітніх результатів нормативним вимогам, соціальним і особистісним очікуванням.

Рекомендовані книги та джерела інформації

БАЗОВА

1. Бабула І. І. Забезпечення якості освіти на принципах академічної доброчесності. *Педагогічний пошук*. 2019. № 4. С. 31–34.
2. Вербицька С. Інклюзивна освіта. Важливий складник сучасного освітнього простору. *Директор школи*. 2021. № 9 – 10 (вересень – жовтень). С. 58 – 61.
3. Біленко І. Початкова школа в контексті інноваційних освітніх змін. Використання сучасних технологій, форм та методів у початковій освіті. *Методист*. 2017. № 2. С. 3 – 7.
4. Галайдич Л. В. Інноваційні підходи у практиці роботи вчителя початкових класів. *Початкове навчання та виховання*. 2020. № 34 – 36. С. 7 – 8.
5. Горобець Я. Інтегроване навчання за принципом «хвильового занурення». *Заступник директора школи*. 2021. № 5. С. 2 – 5.
6. Державний стандарт початкової освіти: офіц. текст. Київ : КМ, 2018.
7. Державний стандарт початкової освіти. *Початкова освіта*. 2018. № 10 (травень). С. 7 – 10.
8. Закон України «Про освіту»: чинне законодавство станом на 09 лютого 2018 року. Київ, 2018. 120 с.
9. Кагала Я., Крохмаль С. Ігровий і діяльнісний підходи до навчання з LEGO. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 19 – 21.
10. Кірик М. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. / М. Кірик, Л. Данилова. Львів : Світ, 2019. 136 с.
11. Корнієнко С. М., Кодлюк Я. П. Батьківські збори у початковій школі: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Богдан. 2019. 168 с.
12. Кузьміна І. І. Освітні технології в початковій школі: навч.-метод. посіб., Тернопіль:ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.
13. Куц О.В. Нова українська школа: педагогічна свобода вчителя, безпечний шкільний простір. *Педагогічна майстерня*. 2018. № 4. С. 12 –15.
14. Мальована О.І. Розвиток компетентностей – вимога сьогодення. *Управління школою*. 2018. № 10–12. С. 2 – 10.
15. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивному класі: навч. метод. посібник /С. П. Миронова. Тернопіль: Астон. 2020. 176 с.

16. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікативних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти: навч. -метод. посібн. / уклад. О. Антонова. Київ: Освіта, 2019. 96 с.
17. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навч. -метод. посібник /Т. Байко, О. Банах, Ф. Вознюк та ін. Київ: Освіта, 2020. 208 с.
18. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. К.: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
19. Павленко Л. П., Джулинська І. А. Використання LEGO-технологій у практиці ранкових зустрічей (2 клас). *Початкове навчання та виховання*. № 7–9, березень 2020. С. 12 – 14.
20. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч. -метод. посіб. К.: Освіта, 2020. 192 с.
21. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти. *Інформаційний збірник МОН України*. 2018. №4. С. 3 – 33.
22. Професійна компетентність вчителя початкових класів: навчально-методичний посібник для вчителів / автори-упоряд.: В. Є. Берека, А. В. Галас. Харків: «Ранок», 2018. 496 с.
23. Сікорський П., Колядін І. Формування нових технологій навчання у закладах освіти. *Вища школа України: теоретичний та науковометодичний часопис*. 2019. № 2 (73). С. 68 – 76.
24. Ухвалено новий Закон «Про повну загальну середню освіту». Що він змінює? *Початкове навчання та виховання*. № 7 – 9, березень 2020. С. 7 – 9.
25. Фідкевич О. Бакуліна Н. Формувальне оцінювання як інструмент підвищення якості навчання. *Початкова школа*. 2020. № 1. С. 12 – 15.
26. Химинець В.В., Кірик М. Ю. Інновації в початковій школі. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 312 с.
27. Цимбалару А. Д. Нова українська школа: освітній простір учня початкової школи: навч. -метод. посібн. К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с.

ДОПОМІЖНА

1. Баранова Н., Коцур Н. Дослідницька та експериментальна діяльність в умовах НУШ. *Початкова школа*. 2019. № 9. С. 13 – 15.
2. Бадер С. О. LEGO-технологія як засіб сенсорного розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 8. 2018. С. 194 – 197.
3. Гекало Л. Розвиток творчого потенціалу педагога. *Початкова школа*. 2018. № 2. С. 1 – 3.

4. Головка І. Конспект занять інтегрованого навчального дня у 1 класі *Початкова школа*. 2018. № 4. С. 4 – 7.
5. Дубовик С. Культура професійного монологічного мовлення сучасного вчителя початкової школи. *Початкова школа*. 2020. № 5 – 6. С. 1 – 4.
6. Інтегровані уроки тематичних тижнів. Лайфаки для вчителів НУШ. Я досліджую світ. 1 клас. Харків: «Основа», 2019. 141 с.
7. Коваль Н., Олійник А. Інтеграція змісту кількох навчальних предметів навколо природничої теми. *Учитель початкової школи*. 2018. № 5. С. 10 – 13.
8. Корнієнко С. М. Батьківські збори у початковій школі: навч.-метод. посібник /С. М. Корнієнко, Я. П. Кодлюк. Тернопіль. 2019. 168 с.
9. Котик. Т. М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи.: навч. -метод. посібн. для вчителів початкової школи. Тернопіль, Астон. 2020. 192 с.
10. Коханко О., Васютіна Т., Золотаренко Т. Методика організації занурень у початковій школі як приклад міждисциплінарної інтеграції в STREAM освіті. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 34., Т. 1. 2020. С. 42 – 48.
11. Крамаренко О. Мистецтво вдосконалення: професійна майстерність учителя НУШ. *Методист*. 2019. № 6 (червень). С. 40 – 47.
12. Кулаченко О. В. Щоденні 3. 1 клас. Частина 1. /Т. Чернова. Харків, 2020. 208 с.
13. Лозінська О. Основи творчої педагогічної діяльності: суть та специфіка поняття. *Методист*. 2016. № 1 (січень). С. 3 – 8.
14. Лотоцька А. Організація дистанційного навчання у початковій школі. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 1 – 8.
15. Лугова О., Лугова Т. Система вправ з організації формування оцінювання в навчальному процесі початкової школи. *Початкова школа*. № 4. 2020. С. 12 – 18.
16. Малініна Л. Нова українська школа: психолого-педагогічна підтримка молодших школярів із труднощами в навчанні: навч.-метод. посібн. Київ: Грамота, 2021. 64 с.
17. Митник О. Я. Організація спільної навчальної діяльності в навчальному процесі як засіб розвитку соціальної сфери молодшого школяра. *Початкова школа*. 2020. № 4. С. 6 – 11.
18. Никитенко О. Навчатися, граючись. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 9 – 11.
19. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89 – 98.
20. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1– 2 класи. К.: Т Д «Освіта-Центр+», 2018. 240 с.

21. Чернова Т. В. Щоденні 5. Частина 1. Харків: «Основа», 2020. 208 с.
22. Якщо батьки – партнери: сучасні форми роботи з батьками першокласників /авт.-упор. І. В. Оніщенко. Х. Вид. група «Основа», 2018. 141 с.
23. Ярупа І. Інтегровані заняття у 1 класі. *Початкова школа*. 2019. № 1. С. 19 – 28, № 2. С. 26 – 34.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення 5.05.2025).
2. Офіційний сайт Президента України http://www.president.gov.ua/topics/prior_eurochoice/(дата звернення 30.04.2025).
3. Офіційний сайт Уряду України <http://www.kmu.gov.ua/>(дата звернення 2.05.2025).
4. Сервер Верховної Ради України <http://alpha.rada.kiev.ua> (дата звернення 20.03.2025).
5. Сайт Нової української школи <http://nus.org.ua/>(дата звернення 25.01.2025).
6. Навчальні матеріали та методичні рекомендації для роботи з першокласниками в адаптаційний період URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpnevakonferenciya-2018> (дата звернення 19.02. 2025).
7. Нова українська школа. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/> (дата звернення 15.12.2024).
8. Нова українська школа. Презентація освітнього простору початкових класів URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/novij-osvitnij-prostir>(дата звернення 3.03.2025).
9. Перелік освітніх програм НУШ (1 – 4 кл.), затвердж. Наказом МОН від 10.10.2021 № 1272, 1273. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-14/60529/> (дата звернення 10.09.2024).
10. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти. 16.08.19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>(дата звернення 23.08.2024).
11. Відповідаємо на запитання. Робота в інклюзивних класах. Частина 5. URL:<https://nus.org.ua/questions/vidpovidayemo-nazapytannya-robotaV—inklyuzyvnyh-klasah-chastyna-5/> (дата звернення 20.11.2024).

ДОДАТКИ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ»

Реформування освіти України в напрямку інтеграції в європейський освітній простір передбачає розробку та впровадження інноваційних освітніх систем і технологій. Згідно Закону України «Про освіту» ст. 51. серед професійних компетентностей педагогічного працівника є практичні вміння застосування сучасних методів і технологій навчання.

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Новий зміст освіти,
заснований на формуванні
компетентностей, потрібних
для успішної самореалізації в
суспільстві.

Одним з ключових моментів
НУШ є сучасне освітнє
середовище, яке забезпечить необхідні умови,
засоби і технології для навчання учнів, освітян,
батьків не лише в приміщенні навчального
закладу.

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Хмарні технології (англ. Cloud Technology) – це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних. Ця технологія надає користувачам мережі інтернет доступ до комп’ютерних ресурсів сервера і використання програмного забезпечення як онлайн-сервіса.

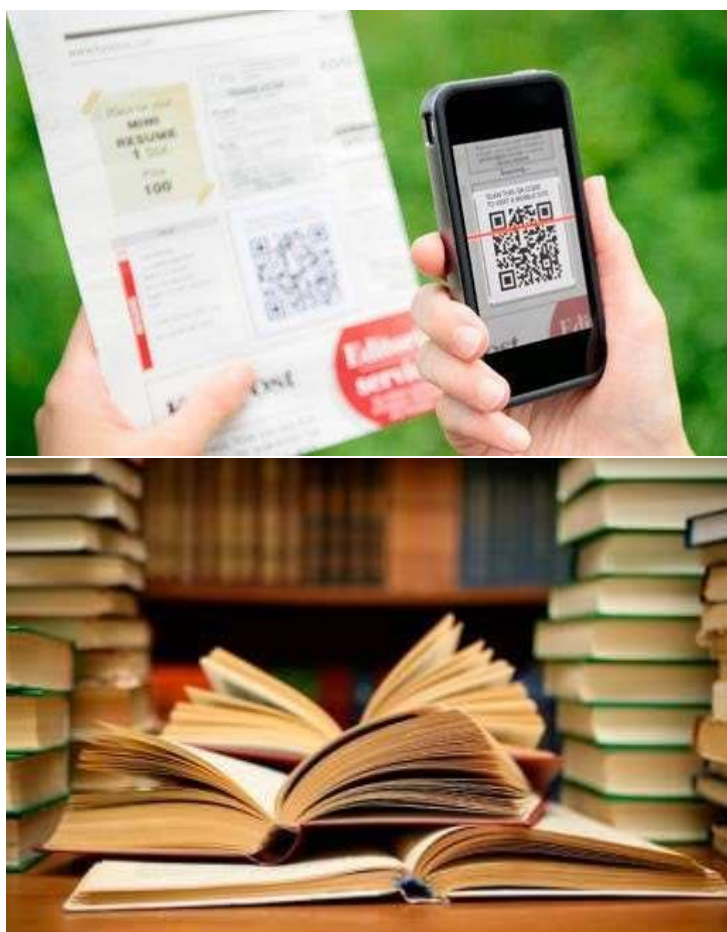
МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ

Мобільне навчання тісно пов'язане з електронним та дистанційним навчанням, відмінністю є використання мобільних пристроїв. Навчання проходить незалежно від місця знаходження і відбувається при використанні портативних технологій. Передумови для мобільного навчання було закладено в 70-х роках минулого

століття, коли Алан Кей (американський науковець у галузі теорії обчислювальних систем) запропонував використовувати комп'ютер розміром зі звичайну книжку для навчальних цілей.

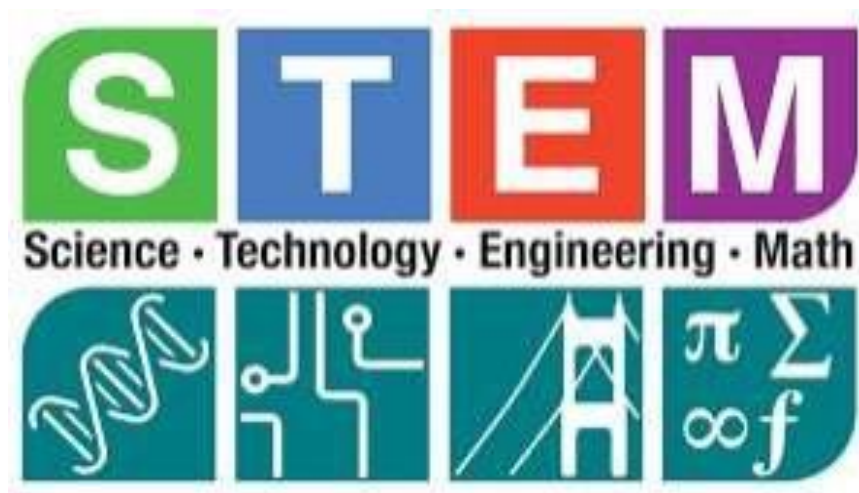
QR-коди

QR-код (з англійської Quick Response Code «швидкий відгук») – це графічне зображення, в якому зашифрована певна інформація, посилання на сайт чи окрему його сторінку. Зчитування QRкоду відбувається за допомогою звичайної камери типового смартфона.

Для цього на ньому має бути попередньо встановлена відповідна програма-сканер.

Принцип такого кодування було створено японською компанією Denso-Wave в 1994 р. для потреб машинобудування.

STEM-ОСВІТА

Акронім **STEM** вживається для позначення популярного напрямку в освіті, що охоплює природничі науки: (Science),

технології (Technology), технічну творчість (Engineering) та математику (Mathematics). Це напрям в освіті, при якому в навчальних програмах посилюється природничо-науковий компонент + інноваційні технології.

Технології використовують навіть у вивченні творчих, мистецьких дисциплін.

STEAM (*S – science, T – technology, E – engineering, A – art, M – mathematics*) – це сучасний підхід до навчання, який поєднує природничі науки, технології, інженерію, мистецтво і математику.

Мета технології – комплексно формувати ключові фахові і соціально особистісні компетентності молоді, які визначають її конкурентоспроможність на ринку праці.

СТОРИТЕЛЛІНГ

Сторітеллінг (story – історія; telling – розповідати) – це ефективний метод донесення інформації до аудиторії шляхом розповідання смішних, зворушливих або повчальних історій з реальними або вигаданими персонажами. Він поєднує в собі психологічні, управлінські та інші аспекти і дозволяє не лише ефективно донести інформацію до аудиторії, а й мотивувати її на певні вчинки і отримати максимально високі результати. Ця методика була розроблена та успішно випробувана на особистому досвіді Девідом Армстронгом, головою міжнародної компанії Armstrong International.

КЕЙС-МЕТОД

Кейс-метод (або метод конкретних ситуацій, аналіз ситуацій) – це засіб активного проблемно-ситуаційного аналізу, що ґрунтується на навчанні шляхом розв’язування задач-ситуацій (кейсів). Головне його призначення – не надання готових знань, а розвиток в учнів здатності розв’язувати проблеми і знаходити їх рішення самостійно.

Батьківщиною методу case-study є Сполучені Штати Америки, а саме школа бізнесу Гарвардського університету.

KPOCCEHC

Кроссенс – це сучасний методичний прийом візуалізації навчального матеріалу. Слово «кроссенс» означає «перетин значень» і створено за аналогією зі словом «кросворд».

Ця унікальна ідея належить письменнику, педагогу і математику Сергію Федіну і доктору технічних наук, художнику і філософу Володимиру Бусленку. Кроссенс уперше був надрукований у 2002 році у журналі «Наука і життя». Він являє собою асоціативний ланцюжок, замкнутий у стандартне поле із дев'яти квадратів (як у грі «Хрестиків-нулики»).

ФІШБОУН

«Фішбоун» («риб'яча кістка», «риб'ячий скелет») – спрощена назва методу японського вченого Каору Ісікава. Ця графічна

техніка представлення інформації дозволяє образно продемонструвати хід аналізу будь-якого явища через виділення проблеми, з'ясування її причин та підтверджуючих фактів і формулювання висновку з питання.

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

Ігрові технології є однією з унікальних форм навчання, яка дозволяє зробити цікавим й захоплюючим вивчення предметів, активізує увагу, підвищує інтерес до навчання.

Сухомлинський В. О. писав: «Гра – це величезне світле вікно, крізь яке в духовний світ дитини вливається життєдайний потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що засвічує вогник допитливості».

ГЕЙМІФІКАЦІЯ

Гейміфікація або ігрофікація – це використання окремих елементів ігор у неігрових практиках.

Термін «гейміфікація» вперше виник у 1912 р., коли відома компанія «Крекер» у власну продукцію почала

вкладати іграшку-сюрприз, що в подальшому стало популярним і серед інших компаній.

ВЕБ-КВЕСТИ

У перекладі з англійської мови quest - це пошук, web - павутина, мережа, інтернет. Вперше модель web-квесту була представлена викладачами університету Сан-Дієго Берні

Доджем та Томом Марчем у 1995 р. Веб-квест визначається ними як «орієнтовна діяльність, де практично вся інформація береться з мережі інтернет» Квести призначені для розвитку в учнів та вчителів вміння аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію.

КВЕСТИ

Квест (від англ. quest – пошук, adventure – пригода) – пригодницька гра.

У педагогічній науці поняття «квест» визначається як технологія, метод чи форма організації дослідницької діяльності, для виконання якої учні здійснюють пошук

інформації, аналізують, систематизують її та виконують певні завдання.

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Однією із 10 ключових компетентностей Нової української школи є «Екологічна грамотність і здорове життя. Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя».

ІНШІ ПЕДАГОГІЧНІ ПРИЙОМИ

Використані літературні матеріали

1. Бадер С. О., Драгунова Є. А. LEGO-технологія як засіб сенсорного розвитку дітей молодшого шкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 7 2018. С. 194 – 197.
2. Біленко І. Початкова школа в контексті інноваційних освітніх змін. Використання сучасних технологій, форм та методів у початковій освіті. *Методист*. 2017. № 2. С. 3 – 7.
3. Галайдич Л. В. Інноваційні підходи у практиці роботи вчителя початкових класів. *Початкове навчання та виховання*. 2020. № 34 – 36. С. 7 – 8.
4. Державний стандарт початкової освіти: офіц. текст. Київ : КМ, 2018.
5. Закон України «Про освіту»: чинне законодавство станом на 09 лютого 2018 року. Київ, 2018. 120 с.
6. Кагала Я., Крохмаль С. Ігровий і діяльнісний підходи до навчання з LEGO. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 19 – 21.
7. Кірик М. Нова країнська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. / М. Кірик, Л. Данилова. Львів : Світ, 2019. 136 с.
8. Коваль Н., Олійник А. Інтеграція змісту кількох навчальних предметів навколо природничої теми. *Учитель початкової школи*. 2018. № 5. С. 10 – 13.
9. Концепція Нової української школи. Київ, 2016.
10. Крамаренко О. Мистецтво вдосконалення: професійна майстерність учителя НУШ. *Методист*. 2019. № 6 (червень). С. 40 – 47.
11. Кузьміна І. І. Освітні технології в початковій школі: навч. -метод. посіб. Тернопіль: ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.
12. Лугова О., Лугова Т. Система вправ з організації формувального оцінювання в навчальному процесі початкової школи. *Початкова школа*. № 4. 2020. С. 12 – 18.
13. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивному класі: навч. -метод. посібн. Тернопіль: Астон. 2020. 176 с.
14. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікативних технологій у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти: навч. - метод. посібн. / О. Антонова. Київ, 2019. 96 с.
15. Никитенко О. Навчатися, граючись. *Початкова школа*. 2020. № 7. С. 9 – 11.

16. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навч. -метод. посібник / Т. Байко, О. Банах, Ф. Вознюк та ін. Київ: Освіта, 2020. 208 с.
17. Нова українська школа: URL: <http://nus.org.ua/>(дата звернення 25.09.2022).
18. Нова українська школа. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/> (дата звернення 21.10. 2022).
19. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.
20. Офіційний сайт Уряду України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>(дата звернення 27.08.2022).
21. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення 21.11.2022).
22. Павленко Л. П., Джулинська І. А. Використання LEGO-технологій у практиці ранкових зустрічей (2 клас). *Початкове навчання та виховання*. № 7 – 9, березень 2020. С. 12 – 14.
23. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч. -метод. посіб. К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. 192 с.
24. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти. *Інформаційний збірник МОН України*. 2018. № 4. С. 3 – 33.
25. Професійна компетентність вчителя початкових класів: навч.- метод. посібник для вчителів / Автори-упоряд.: В. Є. Берека, А. В. Галас. Харків: «Ранок», 2018. 496 с.
26. Сервер Верховної Ради України <http://alpha.rada.kiev.ua> (дата звернення 20.11.2022).
27. Словник психолого-педагогічних термінів і понять./упоряд. Ю. В. Буган, В. І. Уруський. Тернопіль: Астон. 2001. 176 с.
28. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407> (дата звернення 27.08.2022).
29. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/> (дата звернення 27.08.2022).
30. Ухвалено новий Закон «Про повну загальну середню освіту». Що він змінює? *Початкове навчання та виховання*. № 7 – 9, березень 2020. С. 7 – 9.
31. Фідкевич О. Бакуліна Н. Формувальне оцінювання як інструмент підвищення якості навчання. *Початкова школа*. 2020. № 1. С. 12 – 15.
32. Цимбалару А. Д. Нова українська школа: освітній простір учня початкової школи: навч. -метод. посібн. К.: Освіта, 2020. 160 с.
33. Малініна Л. Нова українська школа: психолого-педагогічна підтримка молодших школярів із труднощами в навчанні: навч. -метод. посібник. Київ: Грамота, 2021. 64 с.
34. Чернова Т. В. Щоденні 5. Частина 1. Харків: Основа, 2020. 208 с.
35. Ярупа І. Інтегровані заняття у 1 класі. *Початкова школа*. 2019. № 1. С. 19 – 28, № 2. С. 26 – 34.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(для студентів освітньої програми «Початкова освіта») методичні рекомендації 2025 р.

Розглянуто та рекомендовано Радою із забезпечення якості вищої освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол № 6 від «7» липня 2025 року)
Рекомендовано до видання у електронній формі (PDF) рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол № 7 від «21» липня 2025 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Розробник методичних вказівок:

Маріанна Островська – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Рецензенти:

Тягур Василь Михайлович, доцент, кандидат педагогічних наук кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти, Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Романишина Людмила Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор в.о. завідувача кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

За зміст методичних вказівок відповідальність несуть розробники.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) Свідectvo про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року
Шрифт «Times New Roman». Розмір сторінок методичних вказівок: А4 (210х297мм). Обсяг в авторських аркушах 2,09 (122 448 знаків із пробілами)